

Jaarbericht **Kinderrechten** 2017

10 jaar
Jaarbericht
Kinderrechten

Kinderrechten in Nederland

Kinderrechten & migratie

Kinderrechten & jeugdhulp

Kinderrechten & uitbuiting

Kinderrechten & kindermishandeling

Kinderrechten & jeugdstrafrecht

**DEFENCE for
CHILDREN**

unicef
NEDERLAND

Inhoud

Voorwoord	5
Leeswijzer	7
Analyse 10 jaar Jaarberichten Kinderrechten	8
10 vragen aan een 10-jarige	16
Kinderrechten & migratie	18
10 vragen aan een 10-jarige	23
Kinderrechten & jeugdhulp	24
Kinderrechten & uitbuiting	28
Kinderrechten & kindermishandeling	32
Kinderrechten & jeugdstrafrecht	36
10 vragen aan een 10-jarige	40
Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	42
Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie	46

kinderen
hebben
rechten

Voorwoord

UNICEF Nederland en Defence for Children zetten zich al jarenlang in voor kinderen en hun rechten. Op 21 januari 2008 kwam het eerste Jaarbericht Kinderrechten uit. Dit was aan de vooravond van de publicatie van het 'UNICEF's State of the World's Children' rapport waarin de situatie van kinderen over de hele wereld in kaart werd gebracht. UNICEF Nederland en Defence for Children streefden met het eerste Jaarbericht, én met de Jaarberichten die daarop volgden, naar blijvende aandacht voor de rechten van kinderen in Nederland en naar een verbetering van hun (rechts)positie en situatie.

Nu, tien jaar later, ligt het tiende Jaarbericht Kinderrechten voor u. De afgelopen jaren is er veel gebeurd en veranderd. De aandacht voor kinderen en hun rechten is vergroot. Er is een Kinderombudsman, kinderen die zonder begeleiding naar Nederland komen worden in principe niet meer gedetineerd, kinderen zonder verblijfsvergunning worden niet meer op straat gezet, de aanpak van kindermishandeling is verbeterd en het VN-Kinderrechtenverdrag is niet meer weg te denken uit het jeugdstrafrecht. Deze en andere ontwikkelingen leest u terug in de analyse van de afgelopen tien edities van het Jaarbericht Kinderrechten.

Naast deze analyse wordt er zoals gebruikelijk ook uitgebreid teruggeblikt op het voorgaande jaar. Het Jaarbericht Kinderrechten geeft een overzicht van de situatie van kinderen en jongeren in Nederland rond vijf thema's: kindermishandeling, jeugdhulp, jeugdstrafrecht, migratie en uitbuiting. Op deze thema's is in 2016 vooruitgang geboekt. Zo is er meer geld vrijgemaakt voor de bestrijding van armoede onder kinderen en is een wetsvoorstel ingediend om het belang van het kind te verankeren in migratiewetgeving.

Er blijven ook zorgpunten, zoals het grote aantal afwijzingen van aanvragen voor het Kinderpardon, het gebrek aan specifieke hulp voor kinderen in de maatschappelijke- en vrouwenopvang, de vele verhuizingen van vreemdelingenkinderen, armoede onder kinderen, de capaciteit en middelen van Veilig Thuis organisaties, het gebrek aan cijfers over kindermishandeling en het gebrek aan data over kinderen in Caribisch Nederland.

Zoals elk jaar hebben jongeren meegedacht over de inhoud van het Jaarbericht Kinderrechten. In elk hoofdstuk van het Jaarbericht Kinderrechten 2017 geven zij hun mening over belangrijke kinderrechtenvraagstukken. Zo geven zij aan dat er 24 uur per dag een advocaat beschikbaar zou moeten zijn zodat kinderen niet in een politiecel worden geplaatst omdat er geen advocaat is. Volgens jongeren is het heel belangrijk dat er één vertrouwenspersoon is aan wie kinderen hun verhaal kwijt kunnen en die hen bij alles begeleidt.

UNICEF Nederland en Defence for Children hopen dat dit Jaarbericht Kinderrechten, met daarin aanbevelingen, ideeën en visies van jongeren, als inspiratie dient voor het nieuwe kabinet en voor iedereen die met kinderen werkt.

Den Haag/Leiden, juni 2017

Suzanne Laszlo
Directeur UNICEF Nederland

Aloys van Rest
Directeur Defence for Children

Leeswijzer

Het Jaarbericht Kinderrechten analyseert de kinderrechtensituatie van vijf groepen kwetsbare kinderen in Nederland: slachtoffers van kindermishandeling, kinderen die jeugdhulp nodig hebben, kinderen die te maken hebben met het jeugdstrafrecht of met het migratierecht en slachtoffers van uitbuiting.

Per onderwerp zijn vanuit het VN-Kinderrechtenverdrag beginselen vastgesteld die het uitgangspunt moeten vormen voor het desbetreffende beleidsterrein. Op basis van deze beginselen zijn indicatoren vastgesteld die ontwikkelingen in de kinderrechtensituatie meten. De indicatoren zijn door de jaren heen hetzelfde gehouden, voor zover dat mogelijk en nog relevant was. Andere relevante cijfers zijn in de tekst opgenomen.

Soms missen er cijfers, bijvoorbeeld in het hoofdstuk Kinderrechten & uitbuiting omdat deze cijfers in mei 2017 nog niet beschikbaar zijn. Zorgelijker is het ontbreken van cijfers bij het hoofdstuk Kinderrechten & kindermishandeling waarbij cijfers al jaren niet geregistreerd worden en het ontbreken van cijfers over de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland. Per hoofdstuk is een analyse van de ontwikkelingen van het afgelopen jaar opgenomen. Het Jaarbericht 2017 is wat dat betreft actueel tot 16 mei 2017. De cijfers gaan over het jaar 2016.

Ook dit jaar vormen de mening van jongeren en de rechten van kinderen in Caribisch Nederland een rode draad door het Jaarbericht Kinderrechten. 23 jongeren, in de leeftijd van 14 tot 19 jaar, hebben meegewerkt aan deze publicatie. De jongeren hebben per thema een hoofdvraag beantwoord en een aantal van hun adviezen over hoe zij een bepaald vraagstuk aan zouden pakken staan vermeld in een apart kader. Per thema is één van de adviezen uitgelicht door middel van een foto. De jongeren op de foto's hebben niet per definitie met het thema te maken gehad in hun dagelijks leven.

De kinderrechtelijke beginselen, de indicatoren, de analyse van de ontwikkelingen en de input van de jongeren vormen samen de basis voor de beleidsaanbevelingen die per hoofdstuk zijn opgesteld.

In de analyse van dit Jaarbericht blikken UNICEF Nederland en Defence for Children terug op de (beleids)ontwikkelingen van de afgelopen tien jaar zoals beschreven in de afgelopen tien edities van het Jaarbericht Kinderrechten.

Achterin het Jaarbericht Kinderrechten 2017 zijn samenvattingen opgenomen van het VN-Kinderrechtenverdrag en van het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Analyse 10 jaar Jaarbericht Kinderrechten

Inleiding

Al tien jaar lang geven UNICEF Nederland en Defence for Children jaarlijks een overzicht van de stand van zaken op het gebied van kinderrechten in Nederland. Op basis van cijfers wordt aangetoond hoe het gaat met kinderen in Nederland en worden aanbevelingen geformuleerd om de situatie te verbeteren. Er is veel veranderd in de afgelopen jaren. Soms ten goede en soms juist niet. Tijdens de publicatie van dit Jaarbericht Kinderrechten, in juni 2017, zijn de onderhandelingen voor een nieuw kabinet en een nieuw regeerakkoord in volle gang. Een uitgelezen kans om kinderrechtenzorgen die al jaren spelen weg te nemen. Deze analyse, met een terugblik en vooruitzicht op wat er beter zou moeten, kan daarbij helpen. Alvorens in te gaan op de belangrijkste ontwikkelingen rond de vijf thema's van het Jaarbericht, geven we een korte toelichting op een aantal overkoepelende onderwerpen.

Minister voor Jeugd en Gezin

Het verdwijnen van het programma-ministerie voor Jeugd en Gezin in 2010, heeft grote gevolgen gehad voor de waarborging van kinderrechten in Nederland. De minister voor Jeugd en Gezin had een eigen begroting, was verantwoordelijk voor het jeugdbeleid en werkte interdepartementaal, waardoor er gerichte aandacht was voor kinderen. Met de komst van het kabinet Rutte I werd deze minister afgeschaft en raakte het jeugdbeleid weer versnipperd over de verschillende ministeries.

Kinderombudsman

Gedurende vele jaren werd er in het Jaarbericht, door verschillende kinderrechtenorganisaties en door het VN-Kinderrechtencomité bepleit dat er een Kinderombudsman moest komen. Dit doel is bereikt en de eerste Kinderombudsman startte in april 2011. Een ware kinderrechtenmijlpaal.

Dataregistratie

Betrouwbare data en cijfers zijn nodig voor monitoring en evaluatie van de kindrechtensituatie in Nederland. Al vanaf 2008 wordt in het Jaarbericht Kinderrechten benadrukt dat er cijfers ontbreken. De redenen zijn verschillend, soms komt het door dat de cijfers niet betrouwbaar genoeg zijn en soms worden cijfers helemaal niet bijgehouden. Ook in 2017 speelt dit nog, bijvoorbeeld bij kindermishandeling, wachtlijsten voor jeugdhulp en data over kinderen in Caribisch Nederland.

Caribisch Nederland

Vanaf 10-10-2010 zijn de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba bijzondere gemeenten van Nederland. UNICEF Nederland concludeerde in 2013 na uitgebreid onderzoek dat er in Caribisch Nederland sprake is van veel armoede, huiselijk geweld en dat veel cijfers over kinderen ontbreken. Het rapport zette daarmee de kindrechtensituatie in de bijzondere gemeenten op de politieke en de maatschappelijke agenda. Er wordt hard gewerkt aan een verbetering van de situatie van kinderen zodat zij veilig en gezond kunnen opgroeien. Het is essentieel dat deze aandacht blijft en de bestrijding van armoede en het versterken van voorzieningen voor kinderen op de eilanden verder gaat. Het is hierbij belangrijk dat de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de verschillende ministeries duidelijk is en dat er op efficiënte wijze wordt samengewerkt met de openbare lichamen op de eilanden.

Participatie

De afgelopen tien jaar is er meer aandacht gekomen voor de participatie van kinderen en jongeren. Voorbeelden zijn het betrekken van jongeren(raden) bij het ontwikkelen van beleid en de motie die in 2016 is aangenomen over het spreken met kinderen in kindermishandelingszaken. Dit betekent echter niet dat het betrekken van kinderen in Nederland een vanzelfsprekendheid is geworden. De constatering van het VN-Kinderrechtencomité in juni 2015 dat Nederland moet zorgen voor voldoende mogelijkheden voor participatie en empowerment van kinderen (paragraaf 30 Concluding Observations) is dan ook nog steeds van kracht.

Armoede

In de afgelopen tien jaar is steeds benadrukt dat armoede verstrekende en langdurig negatieve gevolgen heeft voor kinderen. Uit de Armoedemonitor 2007 van het Sociaal Cultureel Planbureau bleek al dat deze groep kinderen in Nederland aanzienlijk groot is en in 2015 leefde maar liefst één op de acht kinderen onder de armoedegrens. Het aantal kinderen dat langdurig (meer dan vier jaar) in Nederland in armoede leeft is de afgelopen tien jaar toegenomen.

'Ik vind het een negatieve ontwikkeling dat veel kinderen in ons land nog altijd in armoede moeten opgroeien. Het heeft een enorme impact op hun leven en toekomst.'

Drs. F. Dronkers, kinder- en jeugdpsycholoog NIP.

Migratie

Hoewel de rechten van migranten- en vluchtelingenkinderen gedurende de afgelopen tien jaar onder druk staan, zijn er een aantal positieve ontwikkelingen geweest. Zo kunnen kinderen zonder verblijfsvergunning nu onder bepaalde voorwaarden stage lopen. Het wetsvoorstel om het belang van het kind te verankeren in migratiewetgeving is ook een belangrijke stap om de rechtspositie van migranten- en vluchtelingenkinderen te verbeteren. Ondanks de positieve ontwikkelingen, blijft er een groot verschil bestaan in de behandeling van Nederlandse kinderen en kinderen zonder verblijfsvergunning.

Worteling

Het veertienjarige Afghaanse meisje Sahar werd in 2011 het symbool voor de noodzaak om een wettelijke bepaling op te nemen voor een verblijfsvergunning voor gewortelde kinderen. Al jaren wordt benadrukt dat kinderen na lang verblijf geworteld raken waardoor het schadelijk is om hen uit te zetten naar het land van herkomst. In 2013 leek de komst van het Kinderpardon een oplossing voor gewortelde kinderen te bieden, maar deze regeling blijkt in de praktijk een wassen neus omdat het afwijzingspercentage momenteel tussen de 96 en 99 procent ligt. De rechten van gewortelde kinderen worden nog steeds niet erkend.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Het beleid voor alleenstaande minderjarigen vreemdelingen (AMV) is de afgelopen jaren ingrijpend gewijzigd. Vanaf 2008 wordt het accent gelegd op terugkeer naar het land van herkomst. Het Kabinet Rutte I kondigde aan meer terugkeerhuizen in het land van herkomst te willen openen, zodat AMV's teruggestuurd kunnen worden omdat er dan adequate zorg geregeld is. Het feit dat deze terugkeerhuizen worden beschouwd als adequate opvang is nog altijd zorgwekkend: plaatsing in een terugkeerhuis is schadelijk voor de ontwikkeling van een kind en mag daarom alleen als laatste middel worden ingezet. Op 14 mei 2013 trad het herijkte AMV-beleid in werking, dat onder andere tot doel had om snel en volledig uitsluitel te bieden over het verblijfsperspectief. Anno 2017 zijn alleenstaande kinderen echter nog altijd verwickeld in lange procedures en ontbreekt het op nationaal niveau aan een multidisciplinair proces waarbinnen naar duurzame oplossingen wordt gezocht.

Gezinshereniging

Kinderrechten staan in het gezinsherenigingsbeleid onder druk, onder andere omdat het lange procedures zijn en er een zeer strikte definitie van het begrip gezin wordt gehanteerd. Op 3 oktober 2014 werd de Nederlandse Staat hierop aangesproken door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. In de zaak Jeunesse benadrukte het Hof dat Nederland in gezinsherenigingszaken altijd expliciet aandacht moet besteden aan het belang van het kind. De werkinstructie van de IND werd hierna aangepast, maar er ontbreekt nog een aanpassing van wetgeving en beleid.

Kinderen in de opvang

Het feit dat gezinnen sinds de uitspraak van het Europees Comité voor Sociale Rechten (ECSR) in 2010 niet langer op straat worden gezet wanneer hun verblijfsaanvraag is afgewezen, is een positieve ontwikkeling. Sinds 2011 worden deze gezinnen echter opgevangen in sobere gezinslocaties en krijgen zij vrijheidsbeperkingen opgelegd. Ook met betrekking tot andere soorten opvang zijn er zorgen. Zo zijn de noodzakelijke voorzieningen niet altijd in orde, moeten kinderen vaak verhuizen en is er een gebrek aan kleinschalige opvanglocaties.

Vreemdelingendetentie

De minister voor Immigratie en Asiel kondigde in 2011 aan dat grensdetentie voor alleenstaande kinderen in beginsel zou worden afgeschaft en sinds 3 juni 2014 worden kinderen in gezinnen alleen nog in uitzonderlijke gevallen in grensdetentie gezet. De vreemdelingenbewaring van kinderen voor uitzetting naar hun land van herkomst werd echter weer hervat en neemt toe. In 2015 werden 140 kinderen gedetineerd. In 2016 waren dit er 180. Deze kinderen worden onder zeer kindonvriendelijke omstandigheden opgepakt en in de gesloten gezinsvoorziening in Zeist geplaatst.

'De afgelopen tien jaar is er in het vreemdelingenrecht aandacht gekomen voor belangen van kinderen. Deze aandacht is echter nog steeds incidenteel. Mijn kinderrechtendroom is dat er voor ieder kind in iedere procedure een afweging van het belang van het kind plaatsvindt volgens de richtlijnen van General Comment 14.'

Dr. A.E Zijlstra, onderzoeker verbonden aan het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor kinderen en Vreemdelingenrecht, Universiteit Groningen.

Jeugdhulp

De afgelopen tien jaar zijn er op het gebied van jeugdzorg veel ontwikkelingen geweest. Zo is het jeugd beleid gedecentraliseerd, kwam er een nieuwe Jeugdwet en gebruiken we voortaan de term jeugdhulp in plaats van jeugdzorg.

Wachlijsten

Eén van de prioriteiten van het kabinet Balkenende IV (2007-2010) was het wegwerken van de wachtlijsten in de jeugdzorg. In 2009 waren de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg echter nog altijd onaanvaardbaar lang. In 2010 werd door de minister voor Jeugd en Gezin veel in de jeugdzorg geïnvesteerd. Hierdoor namen de wachtlijsten in de jeugdzorg weliswaar af, maar dit was nog niet voldoende. Ook de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten heeft niet voor een oplossing van de wachtlijsten gezorgd. Sterker nog, de wachtlijsten in de jeugdhulp zijn nog steeds een probleem.

De nieuwe Jeugdwet en decentralisatie

Met de invoering van de Jeugdwet op 1 januari 2015 verdween het 'recht op jeugdzorg' zoals vastgelegd in de Wet op de jeugdzorg en het recht op jeugd-ggz, zoals vastgelegd in de Zorgverzekeringswet. Hiervoor in de plaats kwam de jeugdhulpplicht waardoor gemeenten naast preventie nu verantwoordelijk zijn voor alle vormen van jeugdhulp en voor de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugd-reclassering.

In verschillende Jaarberichten wordt aandacht gevraagd voor het nog onvoldoende uit de verf komen van de gemeentelijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor kwalitatief goede hulp. Daarnaast wordt benadrukt dat het onaanvaardbaar is dat de nieuwe Jeugdwet een onderscheid maakt tussen kinderen die niet rechtmatig in Nederland verblijven en kinderen met rechtmatig verblijf. Dit onderscheid is in strijd met het non-discriminatiebeginsel.

Gesloten jeugdzorg

In de afgelopen jaren is in verschillende Jaarberichten op het feit gewezen dat gesloten plaatsing niet altijd als uiterste maatregel wordt ingezet. Een belangrijke zorg blijft de rechtspositie van kinderen die in de gesloten jeugdzorg worden geplaatst, soms zelfs zonder rechtelijke machtiging. De rechtspositie van deze kinderen verschilt van minderjarigen die in de gesloten ggz- of justitiële inrichtingen verblijven. In de afgelopen jaren is daarom gevraagd om de regelgeving over de vrijheidsbeneming van minderjarigen te harmoniseren.

Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing

In het Jaarbericht 2008 wordt gesteld dat er in Nederland nog steeds niet voldoende gewerkt wordt volgens de visie dat opgroeien in een gezin pedagogisch gezien vaak het beste is voor een kind. Kinderen die niet in het eigen gezin kunnen blijven worden te vaak in instellingen geplaatst. Gedurende de afgelopen tien jaar bleef de zorgvuldigheid waarmee beslissingen over uithuisplaatsing worden genomen een zorgpunt, evenals het ontbreken van heldere cijfers over het aantal uithuisplaatsingen.

Het methodisch werken volgens de Deltamethode heeft ervoor gezorgd dat de duur van de ondertoezichtstelling is verkort met acht maanden. Daarnaast is de kans op een uithuisplaatsing gehalveerd. Hoewel het aantal ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen daalden, blijven er zorgen bestaan over de zorgvuldigheid waarmee dergelijke maatregelen worden opgelegd. Zo wordt de mening van het kind niet altijd meegenomen en kunnen broertjes en zusjes (te) vaak niet samen worden geplaatst.

'Mijn droom is dat er wereldwijd zo veel plekken in pleeggezinnen zijn dat kinderen in hun eigen omgeving geplaatst kunnen worden in een pleeggezin dat aansluit bij de achtergrond en cultuur van het eigen gezin en waar een kind volwaardig lid is van het gezin en kan blijven tot na het 18e jaar.'

Mr. J.N. Polders-Reinders, beleidsadviseur Leger des Heils, Jeugdbescherming en Reclassering.

Uitbuiting

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om uitbuiting van kinderen te voorkomen en slachtoffers te beschermen. Zo ratificeerde Nederland op 1 maart 2010 het Verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van de Raad van Europa. Ook loopt er sinds 2008 het landelijk verbeterprogramma 'Aanpak van kinderpornografie' bij de politie en voerde het Openbaar Ministerie verschillende verbeteringen door. Deze ontwikkelingen worden sinds 2012 structureel gevolgd door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen kinderen.

Opvang en verdwijningen

In 2007 kwam er, na jarenlange discussie, een Beschermd Opvang (BO) voor buitenlandse minderjarigen die (mogelijk) slachtoffer zijn van mensenhandel of bij wie er signalen zijn dat zij dit kunnen worden. Uit de BO verdwenen per jaar tien of minder kinderen. In 2015 steeg dit aantal opeens naar vierentwintig en in 2016 verdwenen dertig van de zestig minderjarigen. Ook uit andere opvangcentra, waar kinderen met of zonder ouders verblijven, verdwenen de afgelopen jaren kinderen. Het is belangrijk dat de regering deze verdwijningen serieus neemt, dat zij maatregelen treft om verdwijningen te voorkomen en uitzoekt wat er met de kinderen gebeurt als zij wel verdwijnen.

Speciale verblijfsregeling en geïntegreerd plan van aanpak

Hoewel de afgelopen tien jaar de aandacht voor mensenhandel, waaronder kindslachtoffers, enorm is toegenomen en er belangrijke stappen zijn gezet in de aanpak hiervan, blijven er zorgen bestaan. Voor buitenlandse minderjarige slachtoffers mensenhandel ontbreekt een speciale verblijfsregeling. De bescherming van deze kinderen schiet hierdoor tekort. Ook blijft het een gemis dat er geen geïntegreerd plan van aanpak is voor alle minderjarige slachtoffers van alle vormen van kinderhandel en uitbuiting. Het is essentieel dat minderjarige slachtoffers van uitbuiting afkomstig uit Nederland én uit het buitenland, passende opvang, zorg en begeleiding krijgen. Die mag voor vreemdelingenkinderen niet anders zijn dan voor Nederlandse kinderen of kinderen met een EU-nationaliteit.

Slachtoffers criminele uitbuiting

In het Jaarbericht Kinderrechten 2010 werd opgeroepen om meer aandacht te besteden aan gedwongen arbeid van Oost-Europese minderjarigen. In 2014 werd voor het eerst aandacht besteed aan criminele uitbuiting en gedwongen bedelen. De aandacht voor (Oost-Europese) kindslachtoffers van criminele uitbuiting nam vanaf 2015 toe met het 13 Oceans project van de Landelijke Politie en het Openbaar Ministerie. In 2016 leidde dit tot de arrestatie van een crimineel netwerk dat naar Spanje was gevlucht en in Nederland drie kinderen had laten zakkenrollen. Tevens werd de signalering en bestrijding meegenomen in het programma 'Aanpak uitbuiting Roma kinderen' (2011-2016) van de ministeries van Veiligheid en Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De aanpak is zich meer gaan richten op de bescherming van deze kinderen. Voorheen werden de kinderen aangemerkt als dader. Nu is er meer oog voor deze kinderen als slachtoffers van uitbuiting.

Loverboyproblematiek

Loverboys werden de afgelopen jaren erkend als probleem. Aanvankelijk werden minderjarige slachtoffers van loverboys opgevangen en behandeld in open en gesloten instellingen. De opvang en hulp op maat verdween in 2013 doordat de twee instellingen fuseerden. De Commissie Azough, opgericht door Jeugdzorg Nederland in 2014, pleit nu voor een integrale aanpak gericht op preventie, herkenning en opvang van slachtoffers van loverboys.

Kindersekstoerisme

Kindersekstoerisme had tot 2012 weinig prioriteit maar in 2012 en 2013 kwam daar verandering in toen de bestrijding van kindersekstoerisme expliciet werd toegevoegd aan de taken van politieteams en het eerste Plan van Aanpak Kindersekstoerisme werd opgesteld. In de Veiligheidsagenda 2015-2018 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, het Openbaar Ministerie en de Nationale Politie is de bestrijding van kindersekstoerisme samen met kinderporno één van de vijf landelijke prioriteiten.

'De aandacht voor meisjesslachtoffers van Loverboys die steeds weggelopen uit gesloten instellingen of vermist raken is toegenomen. Jeugdzorgorganisaties hebben afspraken gemaakt om hun hulp te intensiveren, door de commissie Azough samengebundeld in een actieplan. Negatief blij ik vinden dat hulpverleners onvoldoende inschatten hoe snel een kind gevaar loopt door ze te snel te veel vrijheden te geven, alsmede dat minderjarigen in instellingen gemengd worden geplaatst.'

Mr. E.D.I. Martens, officier van justitie, portefeuillehouder mensenhandel/-smokkel.

Seksualiteit en internetveiligheid op school

De afgelopen tien jaar is internet een veel belangrijkere rol gaan spelen. Wij hebben de Nederlandse overheid steeds opgeroepen te zorgen voor een gedegen voorlichting over seksualiteit en veilig internetgebruik en dat in te bedden in de kerndoelen van het onderwijs. De overheid heeft hiertoe goede initiatieven genomen, zoals de wettelijke bepaling over de sociale veiligheid van leerlingen op school (anti-pestwet). Het is belangrijk dat de overheid hier aandacht voor blijft houden en scholen ondersteunt.

Kindermishandeling

Bij de eerste publicatie van het Jaarbericht Kinderrechten in 2008 was er net een wettelijk verbod op slaan in de opvoeding opgenomen in het Burgerlijk Wetboek. In de afgelopen tien jaar kwam er steeds meer aandacht voor de aanpak en het signaleren van kindermishandeling. Dit vormde ook één van de speerpunten van de minister voor Jeugd en Gezin (2007-2010). In het Jaarbericht Kinderrechten is steeds gewezen op het feit dat niet alle kinderen, die met kindermishandeling te maken krijgen, passende hulp ontvangen.

Meldcode kindermishandeling

Een belangrijke ontwikkeling met betrekking tot het signaleren van kindermishandeling is de invoering van de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling op 1 juli 2013. Professionals die via hun werk in aanraking kunnen komen met kinderen zijn wettelijk verplicht om te beschikken over een meldcode. Onderdeel van deze meldcode is de kindcheck op basis waarvan professionals een afweging moeten maken of de veiligheid van kinderen van cliënten en patiënten in het geding is.

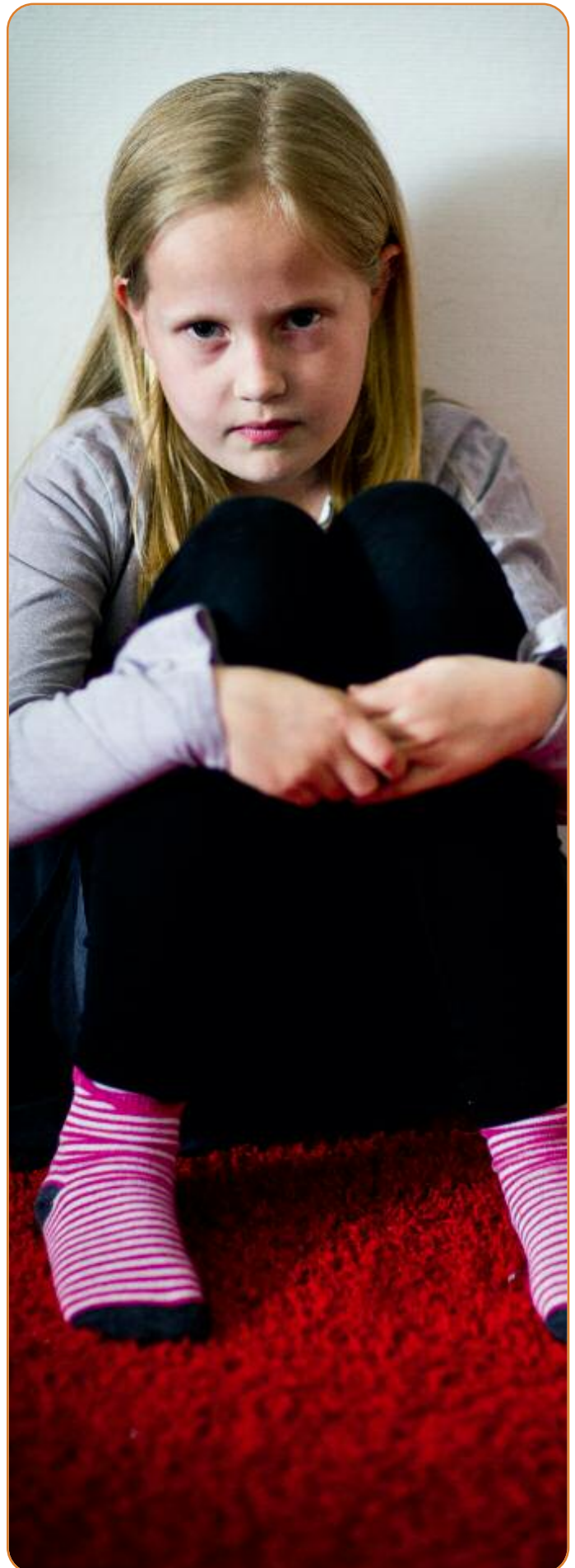
Veilig Thuis

Zowel voor als na de fusie van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) met het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) waren er zorgen over de randvoorwaarden voor een goede uitvoering van de taken van voorheen het AMK en vanaf 2015 Veilig Thuis. Zo wordt vanaf het eerste Jaarbericht Kinderrechten in 2008 voortdurend gewezen op problemen met wachtlijsten. Deze zorgen worden groter als vanaf 2011 harde cijfers ontbreken omdat niet meer landelijk wordt geregistreerd wat de wachttijden zijn. Daarnaast ontbreekt het aan de capaciteit om alle taken goed uit te voeren en te monitoren of het kind ook op de langere termijn goed geholpen is.

Sinds 2012 wordt in het Jaarbericht Kinderrechten gewezen op het feit dat de uitvoering van de taken van het AMK (later Veilig Thuis) in alle regio's moet voldoen aan landelijke kwaliteitsvoorwaarden zodat regionale verschillen worden opgeheven. Deze zorg is nog steeds actueel.

Landelijke regie en dataverzameling

Al in 2012 wordt in het Jaarbericht Kinderrechten gewezen op het ontbreken van landelijke kwaliteitsvoorwaarden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Als in 2013 de decentralisatie verder vorm krijgt, benadrukt het Jaarbericht Kinderrechten dat de landelijke overheid de primaire verantwoordelijkheid niet slechts kan overlaten aan lokale of regionale overheden. Deze roep om landelijke coördinatie is nog altijd actueel. Er moet een landelijke visie zijn met minimumeisen voor het gemeentelijk beleid. Ook voor alle Veilig Thuis organisaties moeten uniforme criteria gelden. Met een landelijk dekkend aanbod aan gespecialiseerde hulpverlening kan landelijke uniformiteit worden gegarandeerd en kunnen regionale verschillen worden voorkomen. Dit moet voldoen

Jeugdstrafrecht

Het VN-Kinderrechtenverdrag heeft de afgelopen tien jaar voet aan de grond gekregen in het jeugdstrafrecht. Waar de eerste jaren nog stevig werd ingezet op repressief optreden en harder straffen, is de laatste jaren een ontwikkeling zichtbaar naar een meer kindgerichte aanpak. Er blijven echter zorgen bestaan over rechtswaarborgen, de lengte van de strafrechtelijke procedure en de problemen die jongeren hebben om na een veroordeling met een schone lei verder te kunnen. Ook zijn de voorbehouden die Nederland heeft gemaakt bij het VN-Kinderrechtenverdrag voor kinderen in het strafrecht nog altijd niet ingetrokken.

aan strenge kwaliteitseisen, inclusief resultaatafspraken en een bijbehorende begroting. Dit alles moet op centraal niveau gemonitord en geëvalueerd worden door een landelijk coördinerend orgaan. Vanuit dit orgaan kan ook de periodieke dataverzameling over kindermishandeling binnen het hele koninkrijk worden georganiseerd.

Multidisciplinaire aanpak en passende hulp

Vanaf 2015 worden er in het Jaarbericht Kinderrechten zorgen geuit over de vervolgstappen na een melding en de wijze waarop de veiligheid van en passende hulp aan zowel het kind als de ouders wordt gegarandeerd. Er is in de afgelopen tien jaar steeds benadrukt dat een multidisciplinaire aanpak belangrijk is. Vanaf 2012 worden steeds meer multidisciplinaire centra opgericht en in 2014 en 2015 heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het initiatief genomen om een landelijk dekkende structuur voor de multidisciplinaire aanpak van kindermishandeling tot stand te brengen. Dit is nog in ontwikkeling.

‘Een belangrijke uitdaging voor de komende jaren is de inbedding van het multidisciplinair werken en geloof binnen de eigen organisatie over de meerwaarde hiervan. Dit is nog lastig, net als structurele financiering en middelen die nodig zijn om de samenwerkingsverbanden te realiseren.’

Drs. P. Brouwer, operationeel expert, teamleiding zeden en projectleider MDCK/CSG, nationale politie.

Rol strafrecht

Het verbeteren van de inzet van het strafrecht vormt een actiepunt in het Actieplan Aanpak Kindermishandeling 2012-2016 ‘Kinderen veilig’ van de overheid. De Richtlijn voor strafvordering kindermishandeling van 1 maart 2015 maakt dat de strafrechtelijke aanpak van kindermishandeling meer gewicht heeft gekregen. In het Jaarbericht Kinderrechten is de laatste jaren aandacht gevraagd voor het waarborgen van een kindvriendelijke procedure voor minderjarige slachtoffers. Op dit moment is er met name veel verbetering nodig wat betreft de strafrechtelijke procedure voor minderjarige slachtoffers van 12 jaar en ouder.

Minder jeugdcriminaliteit

Gedurende de afgelopen tien jaar daalde de jeugdcriminaliteit flink. Van 2007 tot en met 2014 daalde het aantal aangehouden verdachten (12 tot 18 jaar) met 64 procent per 1.000 leeftijdgenoten (CBS). Het aantal politieverhoren van minderjarige verdachten daalde van 68.897 in 2007 naar 33.083 in 2016. Het aantal minderjarige verdachten in een justitiële jeugdinrichting daalde van 3.491 in 2007 naar 1.054 in 2016. Zeven van de veertien justitiële jeugdinrichtingen zijn gesloten.

Minderjarigen in voorarrest

De afgelopen tien jaar is in het Jaarbericht Kinderrechten veel aandacht besteed aan de rechten van minderjarigen in voorarrest. Toch blijft het percentage minderjarigen dat in voorarrest verblijft hoog. Voor de fase van het politieverhoor, de invezekeringstelling en de voorlopige hechtenis is speciale wetgeving nodig waarin beter rekening wordt gehouden met de leeftijd en het belang van minderjarige verdachten. Het is belangrijk dat zij goed worden begeleid, hulp krijgen waar nodig en plannen kunnen maken voor de toekomst waar ook hun ouders bij worden betrokken.

Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen en alternatieven voor opsluiting

Vanaf de eerste publicatie van het Jaarbericht Kinderrechten in 2008 is er veel aandacht geweest voor de veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen. Volgens inspectierapporten liepen minderjarigen die in een van de veertien justitiële jeugdinrichtingen verbleven grote risico's op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat. Vanaf 2008 zijn er in de justitiële jeugdinrichtingen verbeterplannen uitgevoerd en is er flink geïnvesteerd in alternatieven voor vrijheidsbeneming, zoals erkende gedragsinterventies. In 2016 zijn in het kader van het traject Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd van het ministerie van Veiligheid en Justitie als experiment drie kleinschalige voorzieningen geopend. Hier verblijven jongeren die verdacht worden van een strafbaar feit, maar die in deze periode wel naar school of werk kunnen blijven gaan en begeleiding krijgen.

Rechtswaarborgen

In 2017 werd het recht van minderjarige verdachten op een advocaat voor en tijdens het politieverhoor vastgelegd in het wetboek van Strafvordering. Ondanks deze ontwikkeling staan de rechtswaarborgen in het jeugdstrafrecht steeds meer onder druk. De toegang tot een advocaat is niet voor alle minderjarige verdachten geregeld en minderjarigen die een straf via de officier van justitie accepteren, zoals een geldboete of taakstraf, missen informatie over hun recht op een advocaat en de gevolgen die een strafbeschikking kan hebben voor hun toekomst.

DNA-afname

Ook zijn er in verschillende edities van het Jaarbericht Kinderrechten zorgen geuit over de afname van DNA bij minderjarigen die zijn veroordeeld voor een strafbaar feit. Ieder jaar komen er weer ruim duizend nieuwe profielen van minderjarigen in DNA-databank. Er is een aparte wettelijke bepaling nodig op basis waarvan een zorgvuldige belangenafweging gemaakt kan worden of minderjarigen in de DNA-bank worden opgenomen.

'DNA-afname wordt teveel toegepast als een automatisme. Het Openbaar Ministerie houdt net als de Hoge Raad te weinig rekening met het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht en het VN-Kinderrechtenverdrag.'

Mr. drs. M. Jeltjes, advocaat bij JSTW Advocaten.

Professionals

Er is de afgelopen tien jaar geïnvesteerd in professionals die met minderjarigen in het strafrecht werken, zoals kinderrechtadvocaten, jeugdreclasserders, begeleiders, politie en officieren van justitie. Toch hebben minderjarigen tijdens de eerste dagen van het strafproces te maken met politie en (hulp)officieren van justitie die niet speciaal zijn opgeleid en kennis over de ontwikkeling en rechten van kinderen missen. Hierin zal de komende jaren verder geïnvesteerd moeten worden.

Herstelrecht

Er is veel aandacht besteed aan de rol van herstelrecht binnen het jeugdstrafrecht. Herstelrecht maakt dat jongeren leren praten over wat er is gebeurd met een slachtoffer, het veroorzaakte leed en de aangerichte schade waar mogelijk te herstellen en conflicten uit te praten en problemen op te lossen. Tot nu toe was herstelgericht werken niet voor alle minderjarigen beschikbaar tijdens of na een strafrechtelijke procedure. Pas in 2017 is het mogelijk geworden om via de rechtbank in jeugdstrafzaken mediation in te zetten en wordt er gewerkt aan een wetsvoorstel herstelrecht.

Nazorg na het wonen in een justitiële jeugdinrichting

60% van de jongeren die zwerven en dakloos zijn heeft een verleden in jeugdzorg en een deel daarvan heeft in instellingen gewoond. In verschillende edities van het Jaarbericht Kinderrechten waren jongeren die na het verlaten van een justitiële jeugdinrichting in een gat vallen een terugkerend onderwerp. Nog steeds weten teveel jongeren niet de weg naar de juiste hulp te vinden. Het is nodig dat gemeenten jongeren na het verblijf in een instelling of justitiële jeugdinrichting meer ondersteuning bieden om hun leven weer op te kunnen bouwen.

Voorbehouden

In alle tien de Jaarberichten wordt benadrukt dat Nederland de twee voorbehouden bij artikel 37 en 40 moet intrekken, zodat minderjarigen ook bij lichte zaken toegang hebben tot een advocaat en niet berecht kunnen worden via het volwassenrecht als zij 16 of 17 jaar oud zijn.

Jan

Mijn beste vrienden uit de klas zijn Bas, Ruben, Bastiaan, Quinten en Levi. In mijn voetbalteam Scott, Marijn, Tristan, Ennes en Gino. En nog uit de familie mijn neefje Jasper.

2 Vind je school leuk? Wat zijn je leukste vakken op school?

School is soms wel leuk en soms niet. Spelling en natuur vind ik niets aan. Mijn leukste vak is rekenen. De andere vakken zijn niet altijd even leuk maar wel OK.

3 Wat is je belangrijkste bezit?

Mijn familie. Dat zijn heel veel mensen. Daar kun je mee overleven. In je eentje kom je nergens. Als ik zou zeggen, mijn zakmes is mijn belangrijkste bezit, dan kwam ik daar toch echt niet ver mee.

4 Wie zou je een dag willen zijn?

Manuel Neuer. Dat is de beste keeper van de wereld. Hij speelt bij Bayern München. Ik zou die dag zoveel mogelijk keepen en kwaliteiten opdoen. Zelf ben ik ook keeper namelijk.

5 Wat wil je later worden?

Krijg je daarvoor alle kansen en mogelijkheden?

Ik wil wel profkeeper worden, maar waarschijnlijk gaat dat niet lukken. Ik blijf natuurlijk wel altijd doorzetten. Ik zit wel

1 Wie ben je? Met wie woon je? Wat zijn je hobby's? Wie zijn je beste vrienden en vriendinnen? Heb je huisdieren?

Ik ben Jan. Ik woon met mijn moeder Claudia, vader Caspar en hond Milo. In mensenjaren is Milo 4 jaar oud, maar in hondenjaren is hij 28 jaar.

Mijn hobby is voetbal. Dat doe ik wel acht tot tien keer per week. Ik ben keeper. Daarnaast vind ik wel dingen leuk, maar dat zijn niet echt hobby's. Bijvoorbeeld uit eten gaan, zwemmen, computerspelletjes spelen. Het fifa computerspel speel ik alleen of met mijn vader.

in het hoogste team. Maar als ik echt profkeeper kon worden, hadden ze me nu wel gescout. Als dat het niet wordt, twijfel ik wel. Sportjournalist lijkt me ook leuk met een specialisatie in voetbal. Ik weet heel veel van voetbal. Dat bedoel ik niet om op te scheppen.

6 Waar word je blij van?

Ik word er altijd blij van als ik een cadeautje aan iemand geef en die is daar helemaal gek van. Mijn kleine neefje was bijvoorbeeld heel blij toen ik hem blokken gaf of een autootje. Dat vind ik dan heel leuk.

7 Weet je wat kinderrechten zijn? Wat vind jij een belangrijk recht voor een kind?

Ja, ik weet wel wat kinderrechten zijn. Niet tot het diepste. Maar het gaat bijvoorbeeld over wat kinderen mogen, zoals het recht om naar school te gaan, het recht om veilig te zijn en het recht op onderdak.

Ik vind het een belangrijk kinderrecht dat kinderen niet in de ergste armoede opgroeien. Ook vind ik dat de kinderen bij het Kinderpardon serieus genomen moeten worden.

8 Vind je dat het goed gaat met kinderrechten in Nederland? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Ken je voorbeelden (bijvoorbeeld van kinderen in je omgeving) die het lastiger hebben dan anderen?

Het gaat aan de ene kant wel goed met de kinderrechten. In mijn omgeving en klas is iedereen denk ik wel gelukkig. De één is wat meer verwend dan de ander, maar niet echt ernstig.

De asielkinderen moeten wel serieuzer worden genomen. En met het Kinderpardon mag het ook wel beter gaan.

9 Het Jaarbericht bestaat 10 jaar, precies zo lang als jij. Wat hoop je dat er is veranderd tegen de tijd dat jij 20 bent?

Kinderen wonen hier ook in Nederland. Maar we kunnen niets doen. We hebben geen invloed. We moeten gewoon maar afwachten. Je kunt als kind misschien niet altijd de beste keuze maken, maar wel een beetje. Ik vind dat je vanaf 12 jaar al ietsje invloed zou moeten hebben. Op welke manier precies weet ik niet. Maar wanneer, bij een referendum ofzo, mijn mening gevraagd zou worden, zou ik die wel geven. Vanaf 12 jaar lijkt me dat een goede leeftijd.

10 Wat zou jij veranderen wanneer je de baas was van Nederland?

Wanneer ik alle 150 zetels in de Tweede Kamer zou hebben, zou ik het Kinderpardon aanpassen. De kinderen moeten altijd na 5 jaar een vergunning krijgen en serieus worden genomen. Maar ik zou het ook aanpassen. Na twee jaar kun je een kind eigenlijk al niet meer uitzetten, maar dan kunnen er misschien nog andere redenen zijn om het wel te doen. Na drie jaar vind ik het echt niet meer kunnen. Na drie jaar ben je ook al echt gehecht, gehecht. Dan ken je echt wel mensen en heb je vriendjes.

Ik zou er ook voor zorgen dat niemand echt arm is. Via de één of andere weg. Iedereen heeft recht op een fijn huisje, sporten en naar school gaan. Sommige leuke dingen moeten mensen zelf maar betalen, maar iedereen moet een fatsoenlijk leven hebben.

Ik zou ook meer banen vrijmaken. Omdat best veel mensen zijn ontslagen. Mensen van 50 kunnen al niet meer makkelijk een baan krijgen. Dat zou ik makkelijker maken. Ik weet niet precies hoe. Maar dat ze een beetje een goed pensioen op kunnen bouwen.

Verder is het best goed geregeld in Nederland.

Kinderrechten & migratie

Kinderrechtenbeginselen

- **Het belang van het kind staat voorop in het vreemdelingenbeleid** (artikel 3 IVRK).
- **Alle rechten gelden voor alle kinderen; kinderen mogen niet op grond van hun verblijfsstatus worden uitgesloten van hun rechten** (artikel 2 IVRK).
- **Kinderen hebben recht op een goede ontwikkeling en op respect voor hun identiteit en privéleven** (artikel 6, 8 en 16 IVRK).

- **Migrantenkinderen met een handicap hebben recht op bijzondere zorg zonder discriminatie** (artikel 2 en 23 IVRK).

- **Kinderen horen bij hun ouders op te groeien, tenzij dat niet in hun belang is** (artikel 9 en 10 IVRK).

- **Alleenstaande minderjarige vreemdelingen hebben recht op extra bescherming** (artikel 2, 20, en 22 IVRK).

- **Kinderen mogen alleen als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur gedetineerd worden** (artikel 37 sub b IVRK).

- **Aan elke kind dat de vluchtelingenstatus heeft of deze wenst te verkrijgen, zal speciale bescherming worden geboden** (artikel 22 IVRK).

Indicatoren	2012	2013	2014	2015	2016	Verskil met 2015
Aantal alleenstaande minderjarigen in vreemdelingenbewing/grensdetentie	70	30	10	10	30	+200%
Aantal kinderen in gezinnen vreemdelingenbewing/grensdetentie	350	280	120	130	150	+15%
Aantal aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland	9.840	8.890	11.880	16.940	19.900 ¹	+17%
Aantal afgehandelde aanvragen kind bij ouder in Nederland	9.980	9.300	9.330	15.260	16.190	+6%
Percentage afwijzingen aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland	57%	27%	18%	17%	19% ²	+2%-punt
Aantal kinderen in gezinslocaties	1.100	1.080	1.040	1000	930	-7%
Verblijfsduur in gezinslocaties in dagen	219	349	484	560	570	+2%
Aantal aanvragen voor de definitieve kinderpardonregeling ³	-	880	470	440	270	-39%
Aantal afgehandelde aanvragen voor de definitieve kinderpardonregeling	-	640	540	510	270	-47%
Aantal inwilligingen voor de definitieve kinderpardonregeling ⁴	-	30	40	30	<10	- ⁶
Aantal afwijzingen voor de definitieve kinderpardonregeling ⁵	-	570 = 89%	520 = 96%	450 = 88%	260 = 96-99%	- ⁶
Verhuizingen ⁷	3.790	1.690	1.630	2.280	3.500	+54%

Bronnen: brief van het ministerie van Veiligheid en Justitie van 20 maart 2017, 3 april 2017 en mailwisseling 21 april 2017.

Beleidsaanbevelingen

- I Geef het belang van het kind een kenbare plaats in de vreemdelingenwet. Creëer een wet en verblijfsrecht voor alle kinderen die voor hun achttiende levensjaar langer dan vijf jaar in Nederland zijn nadat zij een verblijfsvergunning hebben aangevraagd.
- II Verzeker het recht op bijzondere zorg en passende opvang voor migrantenkinderen met een handicap.
- III Vang gezinnen met kinderen op in kindvriendelijke en kleinschalige opvang, stop het voortdurend verhuizen van asielzoekerskinderen, garandeer kwalitatief onderwijs, schaf de gezinslocaties in de huidige vorm af.
- IV Verzeker dat ouders en kinderen zo snel mogelijk herenigd worden en niet van elkaar worden gescheiden. Zet in op het wegwerken van wachttijden voor gezinshereniging en nareis en investeer in extra personeel bij de IND. Registreer het aantal ouders dat verblijft bij zijn of haar kind aanvraag.
- V Geef alleenstaande kinderen de extra bescherming waar zij recht op hebben, voer de belofte uit dat de grootschalige campussen gesloten worden, garandeer duurzame oplossingen en evalueer de herijking van het beleid voor alleenstaande minderjarigen.
- VI Voer onderzoek uit door specialisten naar eigen asielgronden van kinderen.
- VII Zet geen kinderen in vreemdelingendetentie. Maak gebruik van alternatieven. Monitor de situatie van teruggekeerde kinderen.

Kinderrechten en migratie

Eind 2016 verbleven er 8.070 kinderen in de opvang van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). In de verblijfsprocedures, het terugkeerbeleid en opvang van kinderen wordt onvoldoende aandacht besteed aan de rechten van het kind.

1 Belang van het kind in de procedure

Voor kinderen gelden in migratieprocedures in beginsel dezelfde eisen als voor volwassenen. Hoe het belang van het kind wordt getoetst en gewogen is niet terug te vinden in wet- en regelgeving. Op 19 september 2016 is een wetsvoorstel van GroenLinks en de PvdA om het belang van het kind te verankeren in migratiewetgeving voor advies verstuurd naar de Raad van State. Op 17 februari 2017 kwam de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) met een positieve reactie, maar had nog verschillende vragen over het wetsvoorstel. Het zou een zeer positieve ontwikkeling en een historische stap zijn wanneer deze wet er komt.

QUOTE 10 JAAR JAARBERICHT

'10 jaar geleden waren de kinderrechten nog als een ongeborn kind. Je weet dat het er is, je weet dat het gaat komen, maar het telt nog even niet mee. Inmiddels kan niemand het bestaan van kinderrechten en ook hun relevantie in het verblijfsrecht, meer ontkennen. Het kind is, luidkeels schreeuwend, geboren. Inmiddels rent het zelfs ondeugend rondjes rond de tafel. Het is onmiskenbaar aanwezig, maar het wordt nog lang niet voldoende serieus genomen en kan zeker nog niet op eigen benen staan.'

Mr. Igna Oomen, advocaat bij Hammerslag & van Haren.

- 1 4.790 aanvragen voor toelating en verblijf (TEV) en 15.110 nareisaanvragen van een kind bij een ouder.
- 2 550 afwijzingen in de TEV procedure en 2.600 afwijzingen in het kader van nareis.
- 3 Bron Rapportage Vreemdelingenketen. Periode januari – december 2016, Ministerie van Veiligheid & Justitie, 2017. Het aantal aanvragen en afgehandelde zaken wijkt in deze rapportage sterk af van eerdere cijfers die zijn gegeven door het ministerie.
In een mail van 21 april 2017 wordt toegelicht dat dit komt door een herberekening. Voorheen werden de zaken van mensen die zowel een aanvraag onder de definitieve regeling als onder de voorlopige regeling hadden gedaan alleen onder de voorlopige regeling geteld. De zaken worden nu wel meegenomen onder de definitieve regeling.
- 4 Het betreft hier zowel hoofdpersonen als gezinsleden, afgerond op tientallen.
- 5 Het aantal afgehandelde zaken is opgebouwd uit inwilligingen, afwijzingen en niet inhoudelijke afdoeningen. Een voorbeeld van een niet inhoudelijke afdoening is een intrekking. Het afwijzingspercentage is nu berekend aan de hand van het aantal afwijzingen ten opzichte van het aantal afgehandelde zaken.
- 6 Het verschil is in percentages niet goed aan te geven vanwege de afronding in tientallen.
- 7 Rapportage Vreemdelingenketen. Periode 2012, 2013, 2014, 2015 en 2016, ministerie van Veiligheid & Justitie, 2017.

2 Kinderpardon wassen neus

In 2016 werd meer dan 96% van de aanvragen voor de definitieve kinderpardonregeling afgewezen. Omdat de aantallen op tientallen worden afgerond is een percentage niet precies te geven. Een dieptepunt sinds het bestaan van de definitieve kinderpardonregeling. De regeling trad in 2013 in werking voor kinderen die langer dan vijf jaar in Nederland zijn zonder verblijfsvergunning. Het overgrote deel van de aanvragen wordt afgewezen omdat de ouders onvoldoende meegewerkt zouden hebben aan vertrek. De regeling is een wassen neus. Zestien organisaties, waaronder UNICEF Nederland en Defence for Children, roepen daarom op tot een wet die voorziet in verblijfsrecht voor alle gewortelde kinderen die voor hun achttiende levensjaar langer dan vijf jaar in Nederland zijn nadat zij een verblijfsvergunning hebben aangevraagd.

3 Kinderen met een handicap

De belangen van migrantenkinderen met een handicap krijgen te weinig aandacht. Het komt bijvoorbeeld voor dat een doof meisje geen operatie krijgt omdat zij geen verblijfsrecht heeft. Onlangs dreigde een zwaar gehandicapt kind dat dagelijks sondevoeding nodig heeft, uitgezet te worden naar Afghanistan. Dit kon gelukkig voorkomen worden. Op 14 juli 2016 trad het VN-Gehandicaptenverdrag in werking in Nederland. Dit zou voor de Staat een startpunt moeten zijn om de bijzondere kwetsbaarheid van migrantenkinderen met een handicap te erkennen en hun rechten te beschermen.

Kinderen en jongeren

'Moeten kinderen zonder verblijfsvergunning die in Nederland zijn opgegroeid in Nederland blijven?'

- Tijdens de procedure moet het belang van de kinderen voorop staan.
- Het Kinderpardon klopt niet als er meer dan 96% wordt afgewezen, dat is niet uit te leggen aan kinderen.
- Er moet meer aandacht komen voor psychische problemen en de zorgen en problemen die deze kinderen hebben. Kinderen moeten meer begeleiding krijgen. Er moet één begeleider komen voor ieder kind. Met deze begeleider kunnen ze praten.
- Kinderen die terug moeten naar land van herkomst moeten gegarandeerd in een veilige situatie terecht komen. Als een land van herkomst veilig is, kunnen kinderen in principe terug keren naar het land waar ze vandaan komen. Het hangt er wel vanaf hoe oud ze zijn.
- Iedereen moet een goede opleiding kunnen volgen en deze kunnen afmaken.
- Je moet een AZC geen AZC noemen, want als je dat woord ergens zegt dan is het negatief.
- Er moet een wet komen waarin staat dat je niet langer dan twee jaar in een AZC mag wonen. Daarna moet je een huis krijgen. AZC's moeten ook meer op een huis lijken.
- Het is belangrijk om de verhalen te weten, wie zijn de kinderen en wat is hun verhaal.
- Kinderen moeten allemaal gelijk behandeld worden, maar het is heel moeilijk om geen discriminatie te hebben in de wereld die we nu zien.
- Verhuizen is niet goed voor je hersenen. Voorkom de verhuizingen.
- Iedereen moet zijn recht weten, dat weten veel kinderen niet. Er moet meer informatie over de rechten komen.

4 Opvang kinderen moet kindvriendelijker: stop verhuizingen

Op één plek verblijven van het begin tot het einde van de verblijfsprocedures, kleinschalige opvang, onderwijs geregeld bij binnenkomst en snel duidelijkheid over de asielprocedure. Dat staat onder meer in het advies 'Zo kan het ook!' van de Werkgroep Kind in azc. Deze werkgroep is een coalitie bestaande uit War Child, Kerk in Actie, VluchtelingenWerk Nederland, Defence for Children en UNICEF Nederland (zie: www.kind-in-azc.nl). Op dit moment moeten kinderen gedurende de asielprocedure veelvuldig verhuizen, waardoor ze continuïteit, veiligheid en structuur missen.

Het aantal verhuizingen steeg van 2.280 in 2015 naar 3.500 in 2016. Een zorgwekkende stijging van 53% (*Rapportage Vreemdelingenketen. Periode januari – december 2016, Ministerie van Veiligheid & Justitie, 2017*). Het is met name opvallend dat de verhuizingen in de tweede helft van 2016 exponentieel zijn gestegen. In de eerste helft van 2016 was er nog een daling te zien ten opzichte van 2015 en lag het totaal aantal verhuizingen op 1.080 (*Rapportage Vreemdelingenketen. Periode januari – juni 2016, Ministerie van Veiligheid & Justitie, 2016*). Verhuizingen van de centrale opvanglocatie naar de procesopvanglocatie en naar het asielzoekerscentrum worden niet meegenomen in de telling omdat deze gezien worden als onderdeel van de asielprocedure. Deze verhuizingen worden 'verplaatsingen' genoemd, terwijl het voor kinderen een verhuizing betreft. Positief is dat er vanuit het hele land, en met name uit gemeenten, voorbeelden zijn om de verhuizingen te stoppen. Ook is er in februari 2017 een motie van de ChristenUnie overgenomen om schoolgaande kinderen in beginsel niet meer te verhuizen. De Werkgroep Kind in azc is zeer verheugd dat 'niet verhuizen' het uitgangspunt wordt. Dit betekent dat er wel iets zal moeten veranderen aan het huidige opvangbeleid.

5 Gezinshereniging onder druk

Na het krijgen van een asielvergunning moeten gezinsleden lang wachten op hereniging. Soms duurt dit wel meer dan twee jaar. Deze termijnen moeten worden verkort door meer personeel in te zetten bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst. 2.180 aanvragen zijn afgehandeld voor nareis van gezinsleden van alleenstaande kinderen. Hiervan werden 830 aanvragen afgewezen. Dit is een afwijzingspercentage van 38%. Dit percentage ligt opvallend hoger dan het gemiddelde afwijzingspercentage van 19% van de gezinnen. Er zou onderzocht moeten worden waar dit door komt.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft in de zaak *El Ghatet tegen Zwitserland* geoordeeld dat bij aanvragen voor gezinshereniging het belang van het kind een cruciaal element is. Dit zou ook aanleiding moeten zijn voor de Nederlandse autoriteiten om een gedegen en inzichtelijk onderzoek uit te voeren naar het belang van het kind gebaseerd op General Comment 14 van het VN-Kinderrechtencomité. Ook het Hof van Justitie oordeelde op 10 mei 2017 in de zaak *Chavez-Vilchez* dat een buitenlandse ouder verblijfsrecht toe kan komen bij een Nederlands kind. Het Hof heeft duidelijk gemaakt dat de rechten van de kinderen de doorslag geven en dat hun belang voorop staat.

6 Bescherm alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2016 vroegen 1.707 alleenstaande kinderen een asielvergunning in Nederland aan (IND, *Asylum trends*). 45% van de kinderen komt uit Eritrea. UNICEF Nederland en Defence for Children hebben veel zorgen over de kinderen die geen verblijfsvergunning krijgen. Zij leven vaak in grootschalige campussen die schadelijk zijn voor hun (emotionele) ontwikkeling. De kinderen verdwijnen met regelmaat omdat zij vrezes voor uitzetting en geen perspectief zien. De staatssecretaris zegt dat de campussen zijn gesloten. De kinderen verblijven echter nog steeds in dezelfde opvang. Alleen het woord 'campus' schrappen verandert niets. Alle kinderen hebben recht op kleinschalige en goede opvang en een veilige en een duurzame oplossing voor hun toekomst.

Bashar, 17 jaar en Serah, 16 jaar

Sinds de herijking van het beleid voor alleenstaande kinderen is er een speciale buitenschuldregeling voor kinderen die jonger dan vijftien jaar zijn bij binnenkomst en niet terug kunnen keren naar hun land van herkomst. Deze regeling bestaat meer dan drie jaar, maar er is tot en met 2016 aan geen enkel kind een speciale buitenschuldvergunning verleend. Wij roepen op om de herijking van het beleid te evalueren en alleenstaande kinderen de extra bescherming te bieden waar zij recht op hebben.

7 Kindspecifieke asielgronden

Sinds de terugtrekking van internationale troepen uit Afghanistan eind 2014, is de veiligheidssituatie in Afghanistan verslechterd. Er is sprake van een groot gebrek aan basisvoorzieningen. Uit onderzoek van Save the Children blijkt dat 91% van 520 ondervraagde Afghaanse kinderen onder de vijftien jaar te maken kreeg met een vorm van geweld. Hoewel uit Kamerstukken blijkt dat de Nederlandse overheid de situatie in Afghanistan wel zorgelijk vindt, blijft zij kinderen toch gedwongen uitzetten. Samen met andere kinder- en mensenrechtenorganisaties luiden UNICEF Nederland en Defence for Children in 2017 de noodklok. De kinder- en mensenrechtenorganisaties roepen Nederland op rekening te houden met kindspecifieke asiel- en andere beschermingsgronden. Vanwege de onveiligheid, instabiliteit en ernstige situatie van ontheemden dienen per direct uitzettingen van kwetsbare mensen te stoppen. Het is zorgelijk dat de Europese Unie akkoorden blijft sluiten met landen om kinderen uit te kunnen zetten zonder dat er de benodigde garanties zijn voor hun veiligheid. Het is opvallend dat Afghanistan nu ook op een gedeelde nummer 1 staat met Albanië en Armenië van landen waar Nederland kinderen naar uitzet.

Ook is het zorgelijk dat Nederland, ondanks oproepen vanuit de Tweede Kamer, de Europese afspraken niet nakomt om (alleenstaande) kinderen uit de Griekse vluchtelingenkampen over te nemen. Tot 31 december 2016 zijn 2.413 kinderen uit Griekenland overgebracht naar andere EU-landen in het kader van het Emergency

Relocation Program van de Europese Unie. 287 kinderen zijn naar Nederland gebracht. Daartussen zaten 18 alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Een bedroevend laag aantal.

8 Geen kinderen in vreemdelingendetentie, monitor terugkeer

Nadat een aanvraag voor een verblijfsvergunning is afgewezen kan een gezin in een vrijheidsbeperkende gezinslocatie worden geplaatst. Het gezin mag zich dan niet buiten de gemeentegrenzen begeven en de ouders hebben een meldplicht. In 2016 verbleven 930 kinderen in gezinslocaties. De gemiddelde verblijfsduur in een gezinslocatie steeg naar 570 dagen (ten opzichte van 560 dagen in 2015). Er vindt geen registratie plaats van het aantal gezinnen dat de gezinslocatie moet verlaten omdat het jongste kind achttien jaar wordt waardoor het recht op opvang stopt. Hierdoor is het niet inzichtelijk hoeveel gezinnen na jarenlang verblijf in Nederland alsnog zonder toekomstperspectief op straat komen te staan. Vanuit de gezinslocaties vertrokken 50 gezinnen (met in totaal 100 kinderen) naar hun land van herkomst. Zij vertrokken voornamelijk naar Mongolië, Servië en Albanië. Er zijn ook 160 kinderen vertrokken uit de gezinslocaties zonder dat de autoriteiten weten waar zij zijn (dit noemt de overheid 'zelfstandig vertrokken zonder toezicht'). Het gaat hierbij vaak om kinderen uit Armenië (40), Afghanistan (30), Irak, Rusland of Azerbeidzjan (uit ieder land 10 kinderen).

Vanuit de opvang kunnen kinderen worden opgepakt en gedetineerd om uitgezet te worden naar hun land van herkomst. In 2016 werden 30 alleenstaande kinderen gedetineerd. Dit is een grote en zorgelijke stijging ten opzichte van de 10 alleenstaande kinderen die in 2015 gedetineerd werden. 150 kinderen in gezinnen (ten opzichte van 130 in 2015) werden opgepakt en vastgezet. Waarvan 140 voor uitzetting naar het land van herkomst en 10 in grensdetentie bij binnenkomst in Nederland omdat zij op een laat tijdstip aankwamen. Van de 80 gezinnen met 150 kinderen in detentie zijn er 60 gezinnen (met in totaal 120 kinderen) daadwerkelijk uitgezet. Het merendeel van de kinderen was jong. 120 van de 150 kinderen waren tussen de 0-11 jaar ten tijde van de detentie. 30 kinderen waren tussen de 12 en 18 jaar. Het ging hierbij om 80 jongens en 70 meisjes. De meest voorkomende nationaliteiten van gedetineerde kinderen waren Afghaans (30 kinderen), Albanees (20 kinderen), Armeens (20 kinderen) en Nigeriaans (10 kinderen). In 2015 waren de meest voorkomende nationaliteiten Armeens en Nigeriaans.

Samen met de Coalitie Geen Kind in de Cel, pleiten UNICEF Nederland en Defence for Children ervoor dat geen kind van zijn of haar vrijheid wordt beroofd op grond van zijn of haar verblijfsrechtelijke status. De stijging van het aantal kinderen in detentie getuigt niet van een inzet op alternatieven. Het oppakken van kinderen door de politie, soms in alle vroegte (en met tien man in uniform), wordt als zeer traumatisch ervaren en dient te stoppen.

In het onderzoek *'Ik wil terug naar Nederland'* hebben het Onderzoeks- en Expertisecentrum Kinderen in het Vreemdelingenrecht van de Universiteit Groningen en Defence for Children gemonitord hoe het met kinderen gaat die na lang verblijf in Nederland zijn uitgezet naar Armenië. De situatie van deze kinderen is zeer zorgelijk. Zij voelen zich Nederlands, gaan vaak niet naar school omdat zij de Armeense taal niet kunnen schrijven, leven in armoede en hebben gezondheidsproblemen. De uitzetting en detentie hebben zij als zeer traumatisch ervaren. In Armenië worden zij aan hun lot overgelaten. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen op om de situatie van kinderen na terugkeer te monitoren en het terugkeerbeleid aan te passen zodat kinderen na uitzetting kunnen re-integreren in hun land van herkomst.

9 Caribisch Nederland

De IND-unit Caribisch Nederland beoordeelt de aanvragen voor een verblijfsvergunning op grond van de Wet Toelating en Uitzetting. Een asielaanvraag heet in Caribisch Nederland 'een verzoek om bescherming'. Er zijn minder dan tien aanvragen gedaan en deze zijn afgewezen. Het betrof geen kinderen. Het is onbekend hoeveel migrantenkinderen op de eilanden verblijven.

Fee

1 Wie ben je? Met wie woon je? Wat zijn je hobby's?

Wie zijn je beste vrienden en vriendinnen? Heb je huisdieren?
Ik ben Fee en ik woon met mijn vader, mijn moeder, zus, katten en een hond. Mijn katten heten Cocos, Flits en Twinkel. Cocos en Flits komen uit Curaçao, Flits hebben we gevonden langs de weg. Twinkel komt uit Griekenland. Onze hond heet Blue, hij komt ook uit Curaçao. Mijn hobby is tekenen, dat is eigenlijk alles. Maar fietsen vind ik ook leuk.

2 Vind je school leuk? Wat zijn je leukste vakken op school?

School vind ik leuk, ik heb twee juffen en mijn leukste vakken zijn rekenen en taal.

3 Wat is je belangrijkste bezit?

Mijn familie. Als zij er niet zouden zijn dan zou ik er ook niet zijn.

4 Wie zou je een dag willen zijn?

Ik zou wel een dag mijn nichtje willen zijn want zij is heel sterk en moedig. Ze traint 5 uur per week en ze komt voor mij op.

5 Wat wil je later worden? Krijg je daarvoor alle kansen en mogelijkheden?

Later wil ik denk ik dierenarts worden of een artiest maar in wat, dat weet ik nog niet.

6 Waar word je blij van?

Ik word blij als ik terugkijk op dingen en er dan om moet lachen.

7 Weet je wat kinderrechten zijn? Wat vind jij een belangrijk recht voor een kind?

Ik weet niet goed wat kinderrechten zijn maar ik vind het belangrijk dat kinderen blij zijn.

8 Vind je dat het goed gaat met kinderrechten in Nederland? Zo ja, waarom?

Zo nee, waarom niet? Ken je voorbeelden (bijvoorbeeld van kinderen in je omgeving) die het lastiger hebben dan anderen?

Ja het gaat goed met kinderrechten, maar meer kinderen kunnen gelukkig zijn. Sommige kinderen hebben niet zulke fijne ouders als ik. In Nederland zijn school en sport goed, iedereen kan naar school.

9 Het Jaarbericht bestaat 10 jaar, precies zo lang als jij.

Wat hoop je dat er is veranderd tegen de tijd dat jij 20 bent? Ouders moeten minder gaan scheiden. Wel tien kinderen in mijn klas hebben gescheiden ouders. En kinderen moeten beter met elkaar omgaan.

10 Wat zou jij veranderen wanneer je de baas was van Nederland?

Als ik de baas was dan zou ik zorgen voor meer natuur en een schone zee.

Kinderrechten & jeugdhulp

Kinderrechtenbeginselen

- Alle kinderen hebben, zonder onderscheid, recht op toegang tot passende jeugdhulp wanneer zij dit nodig hebben (artikel 2, 3, 5, 18, 22 lid 2, 23, 24 en 39 IVRK).

- Kinderen en hun ouders en/of verzorgers worden actief betrokken bij de besluitvorming rond de inzet van jeugdhulp en de invulling en beoordeling van de kwaliteit van de jeugdhulp (artikel 5, 9 lid 2, 12 en 18 lid 1 IVRK).

- Alles moet erop gericht zijn het kind op te laten groeien in een veilige gezinsomgeving: dit geldt uitdrukkelijk ook voor kinderen die niet thuis kunnen opgroeien (artikel 3 lid 2 en 3, 19 en 20 IVRK).

- De inzet is om jeugdhulp in het gedwongen kader te voorkomen (artikel 3 lid 2, 9 lid 1, 20, 25 en 37 IVRK).

- Uithuisplaatsing in een instelling voor gesloten jeugdzorg mag alleen als een uiterste maatregel worden ingezet en voor de kortst mogelijke passende duur (artikel 3, 20 en 37 sub a IVRK).

- Voor de zorg voor de jeugd moeten er voldoende middelen beschikbaar zijn (artikel 3 lid 2 en 3, 4, 18 lid 2, 19 lid 2 IVRK).

- Kinderen hebben recht op toegang tot voorzieningen van sociale zekerheid en een toereikende levensstandaard. Armoede mag nooit de enige reden zijn voor het inzetten van kindbeschermingsmaatregelen (artikel 26 en 27 IVRK).

Indicatoren	2012	2013	2014	2015	2016	Verskil met 2015
Totaal aantal kinderen op wachtlijst (voorheen) Bureau Jeugdzorg (cijfers 2012, 2013, 2014), vanaf 2015 gemeenten verantwoordelijk. ¹	2.859	2.536	1.983	X	X	-
Kinderen op wachtlijst voor vervangende zorg	1.476	1.373	1.199	X	X	-
Aantal 'unieke' minderjarigen in de gesloten jeugdzorg	-	1.503	1.413	1.090	1.110	+2%
Aantal kinderen in de pleegzorg	20.949	21.606	21.880	15.245	16.790	+10%
Aantal eerste onder toezichtstellingen	30.745	28.511	26.453	23.065	26.140	+13%
Aantal kinderen dat opgroeit in een gezin afhankelijk van de bijstand	199.420	212.910	222.890	225.700	X	-
Aantal kinderen in Nederland dat opgroeit onder de armoedegrens	314.700	339.000	329.400	320.000	-	-
Aantal kinderen in de maatschappelijke opvang ²	X	2.550	X	4.060	X	-

1 Bron cijfers m.b.t. indicatoren Jeugdhulp: Centraal Bureau voor de Statistiek, tenzij anders vermeldt.
2 Bron: Federatie Opvang (2016)

Beleidsaanbevelingen

- I Zorg voor een passend aanbod en gelijke toegang tot en kwaliteit van jeugdhulp voor ieder kind en hanteer een inkoopbeleid gericht op behoeften van kinderen. Maak wachtlijsten inzichtelijk.
- II Stel het belang van het kind centraal in het armoede- en schuldenbeleid. Geef kinderen recht op sociale zekerheid door het voorbehoud op artikel 26 van het VN-Kinderrechtenverdrag in te trekken. Geef extra aandacht aan de relatie tussen armoedeproblematiek en de inzet van jeugdhulp.
- III Hef het onderscheid in de Jeugdwet op basis van verblijf zo snel mogelijk op en garandeer vluchtelingenkinderen gelijke toegang tot sociale zekerheid en jeugdhulp.
- IV Zorg voor een toetsing in het belang van het kind bij het toepassen van kindbeschermingsmaatregelen. Plaats geen kinderen in gesloten jeugdhulp zonder tussenkomst van een rechter.
- V Zie het betrekken van kinderen, jongeren en ouders op individueel én collectief niveau als structureel onderdeel van jeugdhulp.
- VI Garandeer doorlopende zorg voor jongeren die dat nodig hebben. Start tijdig met de voorbereiding op zelfstandigheid en bied financiële ondersteuning.
- VII Ontwikkel duidelijke privacyrichtlijnen bij het delen van persoonsgegevens tussen gemeenten en instanties.

Kinderrechten en jeugdhulp

UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het positief dat gemeenten en uitvoerders hard werken om de toegang tot en kwaliteit van jeugdhulp te garanderen.

Desondanks signaleren beide organisaties in toenemende mate ongelijkheid voor kinderen bij het inzetten van jeugdhulp. Ook zijn er zorgen omtrent de privacy van kinderen in relatie tot gegevensverwerking en wijzen UNICEF Nederland en Defence for Children op het feit dat participatie van kinderen, jongeren en

ouders als structureel onderdeel van jeugdhulp moet worden gezien. Daarnaast is het belangrijk dat gemeenten gezamenlijk zorgen dat doorlopende zorg voor jongeren die de 'beschermde' omgeving van jeugdhulp moeten verlaten nu echt wordt gegarandeerd. Wij waarderen dat er 1 miljoen euro beschikbaar is gekomen voor armoedebestrijding in Caribisch Nederland, maar benadrukken dat er meer zicht moet komen op de situatie van kinderen en de inzet van jeugdhulp in Caribisch Nederland.

1 Toegang tot en kwaliteit van jeugdhulp

Sinds de decentralisatie van de jeugdzorg op 1 januari 2015, werken gemeenten en uitvoerders hard om de toegang tot en kwaliteit van jeugdhulp te garanderen. De decentralisatie heeft voornamelijk niet geleid tot de gewenste transformatie. UNICEF Nederland en Defence for Children signaleren in toenemende mate ongelijkheid voor kinderen bij het inzetten van jeugdhulp. Uit het Jaarrapport 2016 van de Transitie Autoriteit Jeugd volgt dat de beschikbaarheid en continuïteit van jeugdhulp onder zware druk staan. Kinderen zijn hier de dupe van. Door een niet aansluitend inkoopbeleid van gemeenten gaat specialistische zorg verloren.

Het blijft onduidelijk wie in het nieuwe systeem verantwoordelijk is voor jeugdbeleid. Gemeenten hebben niet voldoende budget of kennis om het jeugdbeleid uit te voeren of te delegeren, wijkteams hebben niet scherp wat hun taak precies is en de Rijksoverheid laat na regionale samenwerking actief te bevorderen (*brief Jeugdzorg Nederland, 20 februari 2017*). Diverse signalen laten zien dat een te hoge caseload voor jeugdbeschermers en een gebrek aan geschikte plaatsen leidt tot wachtlijsten bij jeugdhulp- en pleegzorgaanbieders, waardoor kinderen lang wachten op passende zorg. Wachtlijsten moeten voor iedereen inzichtelijk worden om grip te krijgen op de omvang van de problematiek en om een gepaste oplossing te vinden.

QUOTE 10 JAAR JAARBERICHT

'Er gaat te veel geld naar de op gemeentenniveau gerealiseerde cyclus van administratieve verantwoording in plaats van dat het geld naar de daadwerkelijke ondersteuning van kinderen gaat.'

Mr. J.N. Polders-Reinders, beleidsadviseur Leger des Heils, Jeugdbescherming en Reclassering.

2 Armoede onder kinderen in Nederland

Volgens cijfers van het CBS groeien 320.000 kinderen op in armoede (*CBS, 'huishoudens langdurig onder lage-inkomensgrens in 2015', 8 februari 2017*). Recent stelde de Sociaal Economische Raad (SER) dat de aanpak van de regering, gericht op het compenseren van gevolgen van armoede, niet slaagt, en dat het aantal kinderen in armoede in Nederland nog altijd te hoog is. Kinderen hebben geen rechtstreekse toegang tot sociale zekerheid, nu het voorbehoud van Nederland bij artikel 26 van het VN-Kinderrechtenverdrag dit recht vormgeeft via het recht van de ouder(s) op sociale zekerheid. Dit moet anders.

Bij de Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children komen signalen binnen dat kinderen worden gescheiden van hun ouders op basis van armoedeproblematiek. Dit is niet in het belang van kinderen. Uit uitspraken van het Europees Hof van de Rechten van de Mens en van de Hoge Raad volgt dat armoede nooit de enige reden mag zijn om een kind van zijn ouders te scheiden. Het is noodzakelijk voor kinderen dat armoede in een eerder stadium gesignaleerd wordt en dat gespecialiseerde hulp op gang komt.

Kinderen en jongeren

‘Mag een kind uit huis worden geplaatst omdat zijn of haar ouders in armoede leven?’

- Een ouder moet bij armoedeproblematiek financieel ondersteund worden bij de opvoeding van zijn/haar kind.
- Een uithuisplaatsing kan ook voordelen hebben voor het kind, mits er rekening wordt gehouden met de mening en wensen van het kind zelf.
- Kinderen mogen niet door geldgebrek uit hun huis worden gezet. Het is gewoon onzinnig om een kind uit huis te plaatsen vanwege financiële redenen. Het gezin zou ondersteund moeten worden, misschien door de gemeente.
- Het geld dat nu gebruikt wordt voor het uit huis plaatsen van een kind, zou geïnvesteerd moeten worden in het gezin.
- Kinderen zouden nooit zonder ontbijt naar school moeten gaan.
- Het kind zou een vertrouwenspersoon moeten hebben, waar tegen hij/zij eerlijk kan zijn. Kinderen vallen hun ouders namelijk niet af als zij daardoor in de problemen komen.
- Ze moeten het kind eerst vragen of ze uit huis wil of thuis wil blijven. Als het kind niet uit huis wil gaan dan moet je dat ook niet doen. De mening van het kind is belangrijk.
- Er zou een plek moeten zijn waar gezinnen die in armoede leven kleren, speelgoed en andere benodigdheden zouden kunnen lenen: een soort speelgoedbank.

3 Kwetsbare positie kinderen zonder verblijfsstatus

Kinderen in gezinnen met ouders zonder geldige verblijfsstatus kunnen op grond van de Koppelingswet geen aanspraak maken op sociale voorzieningen. Toepassing van de kostendelersnorm, waarmee de bijstandsuitkering wordt aangepast op grond van het aantal volwassenen in een woning, ongeacht of zij sociale voorzieningen ontvangen of niet, zorgt ervoor dat kinderen in gezinnen met ouders zonder verblijfsstatus dubbel gedupeerd raken. Wij sluiten ons aan bij het recent verschenen advies van de SER om de Koppelingswet niet langer van toepassing te laten zijn op minderjarigen. Ook de toepassing van de kostendelersnorm moet kritisch worden herzien.

Uit artikel 1.3 lid 2 van de Jeugdwet volgt tevens dat ongedocumenteerde kinderen geen gelijke toegang hebben tot jeugdhulp. Het Uitvoeringsbesluit Jeugdwet beperkt het bieden van jeugdhulp tot een half jaar. Het onderscheid op basis van verblijf moet zo snel mogelijk worden opgeheven, alle kinderen hebben op grond van het VN-Kinderrechtenverdrag recht op sociale zekerheid en jeugdhulp.

4 Alternatieve zorg

In het kader van de decentralisatie van de jeugdhulp signaleren UNICEF Nederland en Defence for Children een gebrek aan geschikte plaatsen voor kinderen met een langdurige zorgbehoefte. Uit de Kinderrechtenmonitor 2016 van de Kinderombudsman blijkt dat veel kinderen op de verkeerde plek terecht komen of te lang op de juiste hulp moeten wachten. De toegankelijkheid en kwaliteit van zorg voor kinderen komt daarmee in gevaar. Ook zien we dat broertjes en zusjes vanwege praktische problemen (te) vaak niet samen kunnen worden geplaatst.

Zorgelijk is dat het aantal kinderen in de gesloten jeugdzorg weer toeneemt. Ook zijn er de afgelopen jaren kinderen zonder rechterlijke machtiging in gesloten jeugdhulpinstellingen geplaatst. Deze praktijk is in strijd met de Jeugdwet, het VN-Kinderrechtenverdrag, het EVRM en met de bodemeisen van de Inspectie Jeugdzorg. In een gesloten instelling kan de deur op slot en kunnen vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet. Geen enkel kind mag in een gesloten jeugdhulpinstelling worden geplaatst zonder tussenkomst van de rechter.

In de praktijk blijkt dat bij het gebruik van zogenaamde ‘drangtrajecten’, die ouders een laatste kans geven hun problemen aan te pakken alvorens de kinderrechter wordt ingeschakeld, het voor kinderen en hun ouders niet altijd duidelijk is wat hun rechtspositie is. Het verschil in de wijze waarop gemeenten uitvoering geven aan drangtrajecten is zorgwekkend. Zo kan er in de praktijk gedreigd worden met het korten van bijstand als het gezin geen jeugdhulp wil accepteren. De ‘drangpraktijk’ kan ertoe leiden dat hulpverleners beslissingen nemen die niet tot hun bevoegdheden horen. Dit vervaagt het onderscheid tussen vrijwillige en gedwongen jeugdhulp.

Youssef, 17 jaar

5 Participatie van kinderen en jongeren

Participatie van kinderen, jongeren en ouders moet als structureel onderdeel van jeugdhulp worden gezien. Kinderen, jongeren en ouders kunnen op individuele wijze participeren bij beslissingen die hen aangaan, bijvoorbeeld binnen het familierecht, en op collectieve wijze bij het formuleren en evalueren van jeugdhulpbeleid. Gemeenten en instellingen worden aangespoord nog meer te investeren in structurele participatie van kinderen, jongeren en ouders op individueel én collectief niveau.

6 Overgang 18-/18+

Jaarlijks moeten 6.000 jongeren vanuit de 'beschermdere' omgeving van jeugdhulp worden voorbereid op zelfstandigheid. Samen met deze jongeren moet een oplossing gezocht worden voor toegang tot vervolgzorg, een stabiele woonplek, een gezonde financiële positie, aanpak van schulden, toegang tot onderwijs en werk. Kortom, de ondersteuning die iedere jongere nodig heeft als hij of zij 18 jaar wordt (*Stichting Zwerfjongeren Nederland, Inspiratiemagazine 18-/18+*). Uit cijfers van Stichting Zwerfjongeren Nederland volgt dat bijna 12.500 jongeren geregistreerd staan als dak- of thuisloos. Een groot deel van deze groep jongeren komt uit de jeugdhulp (*Stichting Zwerfjongeren Nederland, Inspiratiemagazine 18-/18+*). Het is belangrijk dat gemeenten gezamenlijk zorgen dat doorlopende zorg voor deze groep jongeren nu echt gegarandeerd wordt.

7 Privacy

Er zijn zorgen omtrent de privacy van kinderen in relatie tot gegevensverwerking. Het uitwisselen van gegevens gaat niet altijd transparant en gemeenten hebben niet voldoende zicht op waar, door wie en hoe lang gegevens bewaard worden. In de praktijk zien professionals de aangescherpte privacy-regelgeving als te complex, wat tot handelingsverlegenheid kan leiden. De Autoriteit Persoonsgegevens stelt dat gemeenten behoefte hebben aan een wettelijk kader voor het veilig verwerken van persoonsgegevens. Het is essentieel dat het belang van privacy van kinderen wordt meegenomen bij het ontwikkelen van richtlijnen omtrent uitwisselen van persoonsgegevens tussen gemeenten en instanties.

8 Caribisch Nederland

Uit een rapport van de Inspectie Jeugdzorg (maart 2016) volgt dat in Caribisch Nederland grote verbeteringen nodig zijn op het gebied van jeugdhulp. Dit geldt onder andere voor het vergroten van de veiligheid van kinderen, doelgerichter hulp kunnen bieden en inzetten op kwaliteit en capaciteit van professionals, alsook het ter beschikking hebben van de benodigde middelen, voldoende pleeggezinnen of een andere, veilige opvanglocatie. Data over het welzijn van kinderen in Caribisch Nederland ontbreekt nog altijd. Het is belangrijk dat er meer zicht komt op de situatie van kinderen en de inzet van jeugdhulp in Caribisch Nederland.

Er is tevens sprake van grote armoede onder kinderen in Caribisch Nederland. Het Kabinet heeft onlangs structureel 1 miljoen euro beschikbaar gesteld om armoede te bestrijden. Om bestaanszekerheid voor inwoners van Caribisch Nederland te kunnen garanderen heeft het Kabinet gesteld toe te werken naar een sociaal minimum op basis van de daadwerkelijke kosten voor levensonderhoud. Wij waarderen dat het Kabinet maatregelen heeft genomen om armoede te bestrijden in Caribisch Nederland, maar benadrukken dat er meer zicht moet komen op de situatie voor kinderen en de inzet van jeugdhulp in Caribisch Nederland. Wij zullen deze ontwikkelingen nauwlettend volgen.

Kinderrechten & uitbuiting

Kinderrechtenbeginselen

- **Kinderen worden beschermd tegen iedere vorm van handel en uitbuiting** (artikel 32, 33, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 1, 8, 9 FP-34).
- **Het belang van het kind staat voorop in de aanpak van uitbuiting van kinderen** (artikel 3, 32, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).
- **Ieder slachtoffer van kinderhandel moet passende hulp en begeleiding krijgen gericht op re-integratie en rehabilitatie** (artikel 3, 19, 39 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).
- **Er moet speciale aandacht zijn voor de veiligheid van kinderen in de opsporing en vervolging van mensenhandel** (artikel 8 FP-34).

Indicatoren	2012	2013	2014	2015	2016 ¹	Verskil met 2015
Slachtoffers kinderhandel (jongens-meisjes)	223 (25j-198m)	260 (32j-228m)	283 (65j-218m)	292 (70j-222m)	-	-
Buitenlandse kindslachtoffers	82 (21j-61m)	94 (30j-65m)	140 (65j-75m)	133 (70j-63m)	-	-
Top 2 herkomstlanden (naast Nederland)	Guinee, Sierra Leone	Guinee, Sierra Leone	Eritrea, Albanië	Afghanistan, Vietnam	- -	- -
Kindslachtoffers die een tijdelijke vergunning hebben gekregen ogv B8/3 Vc	20	10	10	<10	10 ²	-
Verdwijningen van kinderen uit de vreemdelingen-opvang (beschermd opvang)	160 (< 10)	160 (1)	110 (10)	160 (20)	290 (30) ³	+81% (+50%)
Meldingen online beeldmateriaal kindermisbruik	19.872	23.278	28.960	63.056	100.478 ⁴	+59%
Meldingen over online seksueel misbruik ⁵	640	750	1.331	1.552	1.869	+20%
Meldingen kinderseksuïerisme	36	22	13	43	33	-23%
Hulpvragen van/voor mensen met seksuele gevoelens voor kinderen ⁶	120	187	214	198	196	-1%

¹ De cijfers in de eerste drie rijen betreffen het aantal (vermeende) slachtoffers kinderhandel dat is gemeld bij CoMensha. De cijfers voor 2016 komen pas beschikbaar na analyse door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, naar verwachting in de tweede helft van 2017. De cijfers in de laatste vier rijen zijn afkomstig van Expertisebureau Online Kindermisbruik, waaronder het Meldpunt Kinderporno, Helpwanted.nl, Stop it Now! en Meldkinderseksuïerisme.nl.

² Bron: brief van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, d.d. 20 maart 2017. Cijfers zijn door het ministerie afgerond op tientallen.

³ Bron: brief van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, d.d. 20 maart 2017. Cijfers zijn door het ministerie afgerond op tientallen.

⁴ Totaal aantal URL's dat in 2016 bekeken is door Meldpunt Kinderporno. NB: niet al deze URL's bevatten ook strafbaar materiaal ("kinderporno"). Dit geldt ook voor de cijfers van voorgaande jaren. In 2016 bevatte 69% kinderporno.

⁵ Helpwanted.nl is bedoeld voor (ouders van) jongeren tot 25 jaar die slachtoffer zijn van online seksueel misbruik. De afgelopen jaren kwamen er ook meldingen binnen van jongeren ouder dan 25 jaar. Daarnaast waren er meldingen waarbij de leeftijd van het slachtoffer niet werd opgegeven. Daarom is onderscheid naar "onder de 25 jaar" moeilijk te maken, en bevat deze tabel het totaal aantal meldingen.

⁶ Aantal unieke hulpvragen, van mensen die zich zorgen maakten over zichzelf of over iemand in hun omgeving, of van professionals met zorgen over een cliënt.

Beleidsaanbevelingen

- I Ontwikkel een nationale strategie voor buitenlandse kindslachtoffers mensenhandel. Zorg voor een kindvriendelijke verblijfsregeling voor deze slachtoffers waarin het belang van het kind vooropstaat.
- II Geef landelijk en regionaal vorm aan de aanpak van criminele uitbuiting van kinderen. Zorg- en veiligheidspartners moeten multidisciplinair samenwerken. De kinderbescherming moet zorg aanbieden die aansluit op de specifieke behoeften van deze kinderen.
- III Onderneem actie om te voorkomen dat kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel, of die kwetsbaar zijn om dat te worden, uit de opvang verdwijnen. Zorg dat de speciale hulpverlening door blijft lopen na de achttiende verjaardag.
- IV Zorg voor een effectieve bescherming van zestien- en zeventienjarigen tegen jeugdprostitutie. Maak mensen die gebruik maken van commerciële seksuele diensten bewust van hun verantwoordelijkheid om zich ervan te verzekeren dat ze niet met een minderjarige te maken hebben.
- V Verbeter de seksuele voorlichting op scholen.

Defence for Children en ECPAT vormen in Nederland één organisatie die zich inzet voor de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting. ECPAT staat voor End Child Prostitution, Child Pornography And Trafficking of children for sexual purposes.

Kinderrechten en uitbuiting

De aandacht voor mensenhandel in Nederland is vergroot maar de positie van buitenlandse kindslachtoffers is de afgelopen jaren niet verbeterd. UNICEF Nederland en Defence for Children-ECPAT verwelkomen het feit dat er door het ministerie van Veiligheid en Justitie een proces is gestart om een nieuwe strategie mensenhandel te ontwikkelen die zich specifiek richt op zowel Nederlandse als buitenlandse kindslachtoffers. Het is hierbij belangrijk dat een betere signale-

ring, een kindvriendelijke verblijfsregeling, een cultureel sensitieve benadering, het voorkomen van verdwijningen en een veilige terugkeer centraal staan. Daarnaast is ook een geïntegreerd plan van aanpak voor alle slachtoffers van alle vormen van kinderhandel nodig. Een zorgelijk punt is de stijging van het aantal verwijdingen uit de vreemdelingenopvang. In 2016 steeg het aantal kinderen dat uit de Beschermd Opvang verdween naar 30, uit andere opvanglocaties verdwenen 260 kinderen.

1 Nationale strategie buitenlandse kindslachtoffers mensenhandel

Ondanks de aandacht voor mensenhandel in Nederland is de positie van buitenlandse kindslachtoffers de afgelopen jaren niet verbeterd. In december 2016 luiden UNICEF Nederland, Defence for Children-ECPAT en het Centrum voor Kinderen Mensenhandel (CKM), tezamen met 50 ondersteunende organisaties, academici en advocaten, de noodklok. Zij deden een oproep aan de minister van Veiligheid en Justitie om te komen tot een meerjarige strategie om buitenlandse kindslachtoffers van mensenhandel beter te beschermen. Onder andere moet een betere signalering, een kindvriendelijke verblijfsregeling, een cultureel sensitieve benadering, het voorkomen van verdwijningen en een veilige terugkeer centraal staan. Door het ministerie is er in januari 2017 een proces gestart om een nieuwe strategie mensenhandel te ontwikkelen die zich specifiek richt op zowel Nederlandse als buitenlandse kindslachtoffers. Onduidelijk is echter wat het tijdsplan is voor de ontwikkeling van deze strategie en welke prioriteit dit krijgt in het beleid van het komende kabinet.

2 Een kindvriendelijke verblijfsregeling

In 2016 werden 60 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's) die (vermoedelijk) slachtoffer zijn van mensenhandel in de beschermde opvang geplaatst. In 2014 waren dit er 80, en in 2015 waren dit er 100. Echter, sinds 2013 wordt er steeds aan slechts (afgerond) 10 kinderen de speciale vergunning voor slachtoffers mensenhandel verleend (B8.3 Vc.). Al sinds 2013 vragen wij aandacht voor de verblijfsrechtelijke positie van buitenlandse kindslachtoffers mensenhandel. De verblijfsregeling slachtoffers mensenhandel biedt hen te weinig bescherming met als gevolg dat de meeste kindslachtoffers asielaanvragen. Zowel Defence for Children-ECPAT en UNICEF Nederland (2013) als de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2015) hebben voorstellen gedaan om de verblijfsregeling kindvriendelijk te maken. Tot op heden heeft de overheid deze voorstellen terzijde geschoven. Een kindvriendelijke verblijfsregeling moet worden opgenomen in de nieuwe strategie mensenhandel.

QUOTE 10 JAAR JAARBERICHT

'In de afgelopen tien jaar is veel bereikt in de aanpak van mensenhandel in Nederland, en speciaal daar waar het kinderen betreft. Er is bijvoorbeeld een nog immer toenemende aandacht voor en bewustwording van mensenhandel buiten de seksindustrie. Dit geldt niet alleen voor arbeidsuitbuiting, maar voor vele vormen van mensenhandel, zoals bijvoorbeeld de kinderen behorende tot de Romagemeenschap die worden gedwongen te stelen en bedelen. Ook kan worden gedacht aan illegaal in Nederland verblijvende kinderen die binnen het huishouden worden uitgebuit'.

Mr. C. Dettmeijer, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.

Kinderen en jongeren

'Hoe moet de straf eruit zien voor klanten van minderjarigen die worden uitgebuit in de prostitutie?'

- Straffen voor klanten van kindslachtoffers van seksuele uitbuiting moeten hoger: straf moet ernst van het misbruik van minderjarige evenaren.
- 1 dag celstraf voor betaalde seks met een minderjarig slachtoffer van mensenhandel is geen goed signaal naar het slachtoffer. Zij moest gedwongen seks hebben met meerdere mannen.
- Een werkstraf is goed. Laat hen maar voelen hoe het is om te werken zonder betaald te worden.
- Ze moeten iets van de straf leren, zodat ze niet weer dezelfde fout maken en weten wat mensenhandel is en wat de effecten zijn voor het slachtoffer.
- Het meisje zou schadevergoeding moeten krijgen van de klanten en pooier.
- De mannen zijn in zekere zin ook slachtoffer. Zij dachten dat het meisje meerderjarig was en dat ze niets verkeerd deden. Zij zijn ook misleid.
- Je ziet toch dat ze jong is, dan vraag je toch naar een ID! Als je gebruik maakt van een prostituee, dan ben je ook verantwoordelijk om je te verzekeren dat het geen minderjarige is.
- Er moet meer controle komen op websites waar meisjes voor de prostitutie worden aangeboden.
- Er moet voorlichting zijn voor jongeren en ouders over loverboys en gedwongen prostitutie.
- Slachtoffers moeten goede hulp krijgen bij de verwerking van de gebeurtenis.

3 Criminele uitbuiting

Naar aanleiding van signalen van uitbuiting van Oost-Europese kinderen in de kleine criminaliteit werd in januari 2015 door de nationale politie het project 13 Oceans gestart. Met het Openbaar Ministerie en zorg- en veiligheidspartners is in één team samengewerkt om dit complexe probleem aan te pakken. Het landelijk werkende team is echter begin 2017 opgeheven. Volgens cijfers van het EMM (Expertisecentrum Mensensmokkel en Mensenhandel) waren er in Nederland in 2014 168 kinderen met een Oost-Europese nationaliteit betrokken bij delicten als winkeldiefstal, zakkenrollerij, babbeltruks en woninginbraak. In 2015 waren dit 201 kinderen en in 2016 waren dit er 252. Het is onwaarschijnlijk dat deze kinderen op eigen initiatief handelen. De politie moet landelijk en regionaal capaciteit vrijmaken voor de aanpak van criminele uitbuiting van kinderen, inclusief de multidisciplinaire samenwerking van zorg- en veiligheidspartners.

De bescherming van deze kinderen is vaak nog onvoldoende. Ongeveer de helft van de kinderen verdwijnt na kortere of langere tijd uit de opvanginstelling. De andere helft wordt teruggestuurd naar het land van herkomst, zonder dat er zicht is op verbetering van hun situatie. Het kind blijft zo kwetsbaar voor uitbuiting. De jeugdzorginstellingen moeten werken aan een zorgprogramma dat aansluit op de specifieke behoeften van deze kinderen. Ook moet de samenwerking tussen landen van herkomst, doorreis en bestemming in de opvang en bescherming van deze kinderen worden verbeterd.

4 Verdwijningen van kwetsbare kinderen

In 2016 zijn 30 van de 60 AMV's uit de Beschermd Opvang verdwenen. Deze opvang is juist bedoeld om kwetsbare jongeren te beschermen tegen mensenhandelaren, en daarom zijn de verdwijningen extra zorgwekkend. Net als in 2015 zijn het voornamelijk de Vietnamese jongeren die verdwijnen. De inspecties Jeugdzorg en Veiligheid en Justitie waren begin 2016 in hun rapport al kritisch over het grote aantal verdwijningen in 2015 uit deze opvang (24). Er is toen door de Beschermd Opvang een verbeterplan opgesteld. Uit andere opvanglocaties van het COA verdwenen in 2016 circa 260 kinderen, waaronder circa 150 uit Albanië, Marokko, Algerije, Afghanistan en Syrië, en 110 uit overige landen. Waar voor Nederlandse kinderen gesproken wordt over verdwijningen, heet dat bij migrantenkinderen 'met onbekende bestemming vertrokken' of 'zelfstandig zonder toezicht de opvang verlaten'. Wij roepen al jaren op om de verdwijningen serieus te nemen en het onderscheid tussen Nederlandse- en migrantenkinderen op te heffen aangezien dit in strijd is met het non-discriminatiebeginsel. Er is onderzoek nodig naar de verdwijningen waarbij ook gekeken moet worden hoe het gebrek aan duurzame oplossingen voor jongeren hiermee verband houdt. In uitzonderlijke gevallen moet het mogelijk zijn voor vermoedelijke minderjarige slachtoffers mensenhandel om een machtiging voor een plaatsing in een *gespecialiseerde* gesloten instelling te krijgen om ze beter te beschermen tegen hun mensenhandelaren. We kunnen ze niet langer laten verdwijnen.

5 Straffen voor klanten van kindslachtoffers van seksuele uitbuiting

In artikel 248b van het wetboek van Strafrecht (Sr.) wordt het plegen van ontucht tegen betaling met een zestien- of zeventienjarige strafbaar gesteld. Met de bedoeling de minderjarige te beschermen, doet hierbij niet ter zake of de verdachte wist of vermoedde dat het iemand van deze leeftijd betrof, of met opzet gebruik maakte van een minderjarige. In de Valkenburgse Zedenzaak (2015 en 2016, zie o.a. *ECLI:NL:GHSHE:2016:5683*) kregen 23 klanten van een zestienjarig meisje een taakstraf in combinatie met een gevangenisstraf van één dag. Omdat een taakstrafverbod (artikel 22b Sr.) van toepassing is op dit delict, werd een gevangenisstraf gegeven. Er werd één dag gegeven omdat het hof vond dat de klanten niet bewust op zoek waren naar seks met een minderjarige. Volgens de Nationaal Rapporteur (2015) doet dit afbreuk aan de bescherming die het wetsartikel zestien- of zeventienjarigen beoogt te geven. Ook wij maken ons hierover zorgen. Voor de overheid ligt de taak om mensen die gebruik maken van commerciële seksuele diensten

bewust te maken van hun verantwoordelijkheid om zich ervan te verzekeren dat ze niet met een minderjarige te maken hebben. Zo moet er bijvoorbeeld aandacht blijven voor het actief promoten van de campagne 'Gedwongen Prostitutie' van Meld Misdaad Anoniem.

6 Voorlichting op scholen over seksualiteit en internetveiligheid

Uit onderzoek blijkt dat scholen kampen met smartphone gerelateerde problemen, zoals pesten, seksuele intimidatie, afpersing en verspreiding van seksuele foto's (NOS-onderzoek onder 137 middelbare scholen, 2015) en dat kinderen onvoldoende les krijgen over thema's als verliefdheid, relaties en puberteit (Rutgers WPF en NOS Jeugdjournaal, 2016). De overheid moet scholen stimuleren gebruik te maken van bestaande lespakketten over liefde en seksualiteit en de kerndoelen voor het onderwijs uitbreiden met termen als liefde en relaties, seksuele en reproductieve rechten, seksueel welzijn en welbevinden, en seks en (digitale) media.

Maha, 17 jaar en Sahra, 18 jaar

7 Caribisch Nederland

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen heeft geen mandaat in Caribisch Nederland. Ook bestaat er geen verplichting om gevallen van mensenhandel in Caribisch Nederland te melden bij CoMensha. In het Jaarplan 2016 heeft het Openbaar Ministerie van Caribisch Nederland de bestrijding en preventie van mensenhandel als prioriteit aangemerkt. De cijfers over de verschillende aspecten van mensenhandel, inclusief slachtoffers en hun leeftijd, zijn door het ministerie van Veiligheid en Justitie opgevraagd in het kader van de samenwerking met de Caribische delen van het Koninkrijk. Deze cijfers, die bekend werden in 2016, laten zien dat er geen minderjarige slachtoffers van mensenhandel zijn geïdentificeerd in Caribisch Nederland (Brief van het ministerie van Veiligheid en Justitie, d.d. 24 maart 2017). In het rapport 'A Child is a child; Protecting children on the move from violence, exploitation and abuse' dat UNICEF op 18 mei 2017 uitbracht over de gevaren die kinderen op de vlucht lopen, wordt het Caribisch gebied, met Centraal-Amerika, genoemd als gebied waar kinderen het hoogste aandeel hebben onder de geregistreerde slachtoffers van mensenhandel. Daarom moet er de komende jaren bij de bestrijding van mensenhandel en mensen-smokkel aandacht blijven voor Caribisch Nederland.

Kinderrechten & kindermishandeling

Kinderrechtenbeginselen

- Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van kindermishandeling binnen en buiten het gezin (artikel 19, 20 en 34 IVRK).

- Alle kinderen in Nederland hebben recht op bescherming tegen kindermishandeling, dus óók kinderen zonder verblijfsstatus (asielzoekerskinderen en ongedocumenteerde kinderen) (artikel 2 en 22 IVRK).

- De Nederlandse staat dient al het mogelijke te doen om kinderen die slachtoffer (dreigen te) zijn van kindermishandeling te ondersteunen en passende hulp te bieden (artikel 3 lid 2, 4, 19, 39 IVRK).

- Het belang van het kind staat centraal in de preventie en aanpak van kindermishandeling (artikel 3, 19 en 39 IVRK).

- Ouders worden actief ondersteund bij de opvoeding van hun kind (artikel 5 en 18 IVRK).

- Kinderen moeten worden betrokken in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid ter voorkoming van kindermishandeling en de aanpak hiervan (artikel 12 IVRK).

Indicatoren	2012	2013	2014	2015	2016	Verskil met 2015
Aantal AMK-/AMHK- (Veilig Thuis) onderzoeken ¹	19.4531	19.7933	27.8754	X ⁵	X ⁵	-
Aantal AMK-/ AMHK- (Veilig Thuis) adviezen ¹	45.8872	46.9223	46.4154	X ⁵	X ⁵	-
Aantal kinderen in de maatschappelijke opvang ⁶	X	2.550	X	4.060	X	-
Aantal kinderen in de vrouwenopvang ⁷	X	X	X	2.569	X	-
Huiselijk geweld zaken bij OM ⁸	-	-	-	7.217	8.803	+22%
Ontucht met minderjarige: totaal geregistreerde misdrijven ⁹	1085	1025	1045	875	815	-7%
Ontucht met minderjarige: totaal opgehelderde misdrijven ⁹	650	620	585	480	255	-47%
Ontucht met minderjarige: totaal aantal beslissingen OM ¹⁰	70	75	75	160	-	-
Ontucht met minderjarige: dagvaardingen ¹⁰	30	45	45	95	-	-
Ontucht met minderjarige: septs ¹⁰	30	30	20	65	-	-
Ontucht met minderjarige: ingeschreven rechtbankstrafzaken ¹¹	65	70	70	155	-	-
Ontucht met minderjarige: opgelegde sanctie door rechter in eerste aanleg ¹¹	55	45	40	85	-	-

Beleidsaanbevelingen

- I Stel een landelijk coördinerend orgaan in voor een resultaatgerichte aanpak van kindermishandeling en zorg voor een meer uniforme werkwijze en een lange termijnvisie met bijbehorende financiering, zodat kinderen daadwerkelijk worden geholpen.
- II Versoepel de regelgeving die vereist dat beide ouders toestemming moeten geven voor een intakegesprek en diagnostiek bij (een vermoeden van) kindermishandeling.
- III Versterk de positie van kinderen in de maatschappelijke- en vrouwenopvang zodat zij de zorg krijgen die nodig is.
- IV Betrek kinderen actief bij de aanpak van kindermishandeling. Praten met kinderen die (mogelijk) slachtoffer zijn van kindermishandeling vereist gespecialiseerde professionals.
- V Zorg ervoor dat álle minderjarige slachtoffers tijdens een strafproces op een kindvriendelijke wijze worden verhoord.
- VI Bescherm de privacy van minderjarige slachtoffers in het strafproces en zorg voor kindgerichte informatie.

Kinderrechten en kindermishandeling

De maatschappelijke kosten van kindermishandeling in Nederland lopen in de miljarden euro's per jaar (Speetjens e.a. *Kindermishandeling: economische gevolgen op lange termijn*, Tijdschrift voor psychiatrie, 2016). Een resultaatgerichte aanpak van kindermishandeling is ten eerste van groot belang voor individuele kinderen, maar ten tweede van groot maatschappelijk belang. Vanuit de overheid is er veel aandacht voor het signaleren van kindermishandeling. Het is echter nog onduidelijk wat er wordt gedaan

om te zorgen voor goede randvoorwaarden zodat Veilig Thuis daadwerkelijk haar (nieuwe) taken kan uitvoeren. Daarnaast moet het accent komen te liggen op tijdige en specialistische hulp aan kinderen en het monitoren van deze hulp zodat duidelijk wordt of het kind daadwerkelijk is geholpen. Het strafrecht kan een belangrijke rol spelen in het bestrijden van kindermishandeling en het starten van hulpverlening. Met alle minderjarige slachtoffers moet kindvriendelijk worden omgegaan tijdens een strafproces.

1 Landelijk coördinerend orgaan en langetermijnvisie

Veel cijfers die nodig zijn voor het bepalen van het beleid gericht op de aanpak van kindermishandeling zijn in Nederland niet beschikbaar. Zo wordt het aantal mensen dat langer dan 5 dagen moet wachten na een melding bij Veilig Thuis en de gemiddelde doorlooptijd tussen de melding en het einde van het Veilig Thuis onderzoek vanaf 2011 niet meer bijgehouden. Net als vorig jaar kan het CBS geen landelijke cijfers leveren door kwaliteitsproblemen met de cijfers die door Veilig Thuis worden aangeleverd. Het CBS wijst als een van de oorzaken op verschillen in de praktische uitwerking van het VNG-model *Handelingsprotocol* voor Veilig Thuis, ingegeven door afspraken die zijn gemaakt met gemeenten in de regio (*Kindermishandeling en huiselijk geweld, 1e halfjaar van 2016*, CBS 2016). Dit is zorgelijk. Veilig Thuis organisaties verschillen van mening over wat tot hun wettelijke taken behoort. Dit draagt onder meer bij aan regionale verschillen in de werkwijze die naar kinderen toe niet te rechtvaardigen zijn. Nadere uniformering is nodig om te waarborgen dat de kinderen in verschillende gemeenten met een vergelijkbare hulpvraag de juiste hulp krijgen.

Op initiatief van de nationale overheid loopt momenteel een traject gericht op het verbeteren van de werkwijze van Veilig Thuis en de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. Veilig Thuis krijgt in het plan een radarfunctie (Kamerbrief *Voortgangsrapportage Geweld in Afhankelijkheidsrelaties*, 4 oktober 2016). Dit houdt in dat Veilig Thuis weet moet hebben van alle zaken waarin professionals ernstige gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling signaleren of vermoeden. Onderdeel van deze cultuurverandering voor Veilig Thuis vormt een verruiming van de mogelijkheden om inbreuk te maken op de privacy. Er wordt namelijk een registratievereiste beoogd wat inhoudt dat iedere professional die ernstige kindermishandeling signaleert of vermoedt dit meldt aan Veilig Thuis. UNICEF Nederland en Defence for Children maken zich grote zorgen over de gevolgen die dit heeft voor de bescherming van de privacy.

Wij vinden dat in het verbetertraject het accent moet liggen op het scheppen van goede randvoorwaarden voor de aanpak van kindermishandeling. Naast wachtlijsten noemen de gezamenlijke inspecties registratie, monitoring en capaciteit als zorgen (*De kwaliteit van Veilig Thuis. Stap 2*, Inspectie Jeugdzorg en Inspectie voor de Gezondheidszorg, april 2017). In de aanpak van kindermishandeling dient gewerkt te worden vanuit een landelijke visie, gericht op resultaten. Daarbij is belangrijk dat er gewerkt wordt met deskundig personeel en voldoende middelen, volgens een meer uniforme werkwijze en conform strenge kwaliteitseisen. De uitvoering dient bovendien goed te worden gemonitord en geëvalueerd. Duidelijk moet zijn of het kind daadwerkelijk is geholpen.

2 Geen dubbele toestemming bij diagnostiek kindermishandeling

Wij zijn verheugd dat de handreiking Toestemmingsvereiste voor hulp bij kindermishandeling (VWS, 2016) is verschenen. Deze handreiking is gebaseerd op bestaande regelgeving en biedt verheldering over hoe moet worden omgegaan

- 1 Bron: Brancherapportage Jeugdzorg, Jeugdzorg Nederland
- 2 Bron: Jaarrapportage AMK
- 3 Bron: Jaarverslag Jeugdzorg Nederland 2013.
- 4 Bron: CBS Kindermishandeling 2014: voorlopige cijfers.
- 5 Vanwege kwaliteitsproblemen in de cijfers per VT-regio geeft het CBS in 2015 en 2016 geen landelijk cijfer.
- 6 Bron: Cijfers maatschappelijke opvang 2015, Federatie Opvang i.o.v. het ministerie van VWS
- 7 Bron: Monitor In-, door- en uitstroom vrouwenopvang, Regio-Aanpak Veilig Thuis, december 2016. In werkelijkheid is het cijfer hoger. Niet alle instellingen konden gegevens aanleveren.
- 8 Bron: Openbaar Ministerie
- 9 Bron: CBS Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio. Door politie geregistreerd aantal misdrijven. De cijfers over 2015 en 2016 zijn voorlopig. Opgehelderd houdt in dat tenminste één verdachte bekend is bij de politie.
- 10 Bron: CBS Misdrijven; beslissingen genomen door het Openbaar Ministerie. De cijfers over 2015 zijn voorlopig.
- 11 Bron: CBS Misdrijven; vervolging en berechting. De cijfers over 2015 zijn voorlopig.

Kinderen en jongeren

'Hoe moet er met kinderen worden omgegaan in een crisisopvang waar zij (tijdelijk) met een ouder wonen?'

- Tijdens het verblijf in de crisisopvang moeten kinderen op hun eigen school kunnen blijven en contact kunnen blijven houden met hun vrienden.
- Kinderen hebben recht op hun eigen mening, er moet naar hen geluisterd worden en er moet tijd aan hen worden besteed.
- De kinderen moeten binnen crisisopvang de mogelijkheid krijgen om kind te blijven door bijvoorbeeld activiteiten voor de kinderen te organiseren, zoals muziek en theater.
- Er moet ook soms iets leuks, iets extra's georganiseerd worden, zoals een filmavond.
- Ook voor ouders zouden er activiteiten georganiseerd moeten worden, want als ouders niet blij zijn, brengt dat ook stress voor de kinderen.
- Kinderen moeten een vertrouwenspersoon hebben waar ze hun verhaal kwijt kunnen en een contactpersoon die hen bij alles begeleidt zodat ze niet steeds met iemand anders te maken hebben.
- Er moeten aparte ruimtes zijn voor kinderen in de crisisopvang.
- Er moeten aparte ruimtes zijn voor wonen en slapen.
- Personeel zou meer over kinderrechten moeten weten.

met het dubbele toestemmingsvereiste. Wij pleiten echter voor een wijziging in regelgeving om wettelijk mogelijk te maken dat er bij vermoedens van kindermishandeling geen dubbel toestemmingsvereiste (beide ouders stemmen in) geldt voor het stellen van een diagnose. Het zou mooi zijn als dit in 2017 wordt gerealiseerd.

QUOTE 10 JAAR JAARBERICHT

'Na 10 jaar aandacht voor het signaleren van kindermishandeling, wens ik 10 jaar aandacht voor hulp nadat gesignaleerd is. Kinderen die geweld meemaken moeten nu echt kunnen werken aan herstel, zoals artikel 39 van het Kinderrechtenverdrag ons voorschrijft. Dat zou wel eens de meest krachtige preventiemaatregel kunnen blijken te zijn om het doorgeven van kindermishandeling aan toekomstige generaties, te voorkomen.' Drs. M. Dekker, directeur Augeo.

3 Versterk positie kinderen in de opvang

Jaarlijks verblijven ongeveer 4.300 kinderen in de vrouwenopvang (*Veilige Toekomst*, Werkgroep Veilige Toekomst, 2016). Ten opzichte van 2013 is daarin een duidelijke stijging te zien (*Cijfers maatschappelijke opvang 2015*, Federatie Opvang, 2016). In de maatschappelijke en vrouwenopvang is de hulp echter nog altijd voornamelijk gericht op de ouders en nauwelijks op de kinderen. Het is in het belang van het kind om als individuele cliënt te worden gezien, met een eigen hulpvraag en recht op hulp. Wij vinden dat de cliëntpositie van kinderen in de maatschappelijke- en vrouwenopvang in de regelgeving dient te worden verankerd. Hier ligt ook een belangrijke taak voor de nationale overheid.

4 Betrek kinderen

De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen waarin staat dat er altijd met het kind, dat als (mogelijk) slachtoffer van kindermishandeling in aanraking komt met de kinderscherming en de jeugdhulp, zélf moet worden gesproken. Bovendien moet worden vastgelegd dat dit gesprek plaatsvindt met een gespecialiseerde medewerker. Dit is positief en we volgen nauwlettend hoe dit zijn beslag krijgt in wet, regelgeving en praktijk.

Wij vinden het van groot belang dat geïnvesteerd wordt in de deskundigheid van professionals die praten met kinderen die (mogelijk) slachtoffer zijn van kindermishandeling. Professionals hebben aangegeven dat zij met name behoefte hebben aan technieken voor gesprekken met jonge kinderen en kinderen of ouders met een verstandelijke beperking (*Quickscan meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*, VWS en BMC 2015).

5 Verhoor minderjarige slachtoffers kindvriendelijk

Hoeveel minderjarige slachtoffers in aanraking komen met justitie is onbekend. Wel weten we dat in 2016 de politie 815 keer het misdrijf ontucht met een minderjarige heeft geregistreerd. De afgelopen vijf jaar laat een afname zien van dit aantal registraties. Het aantal ontuchtzaken waarin de verdachte is achterhaald ligt op 255, verhoudingsgewijs veel lager dan voorgaande jaren. De cijfers met betrekking tot de behandeling van ontuchtzaken binnen het OM en de rechtbank zijn voor 2016 nog niet bekend. Het is belangrijk dat inzichtelijk wordt hoeveel minderjarige slachtoffers in aanraking komen met justitie en om welke delicten het gaat.

Professionals die vanuit politie en justitie met minderjarige slachtoffers in aanraking komen tijdens een strafrechtelijke procedure hebben specifieke kennis nodig over het praten met deze kinderen. Voor kinderen die 12 jaar of ouder zijn is voor geen enkele professional binnen het strafproces een specifieke deskundigheid vereist (*Minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik in het strafproces. Factsheet: één jaar later*, Defence for Children, 2016). In het afgelopen jaar is de aandacht voor minderjarige slachtoffers toegenomen. Dit blijkt onder meer uit nieuwe wet-

en regelgeving. Voorbeelden van mooie kansen om hun positie verder te verstevigen zijn het instrumentarium voor de individuele beoordeling en de uitvoering van de aangenomen motie over het verhoren van alle minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik in een speciale verhoorstudio door getrainde professionals. Wij achten het noodzakelijk dat alle minderjarige slachtoffers, ongeacht hun leeftijd, verhoord worden door een verhoorder die hiertoe specifiek is opgeleid en in een ruimte die passend is.

QUOTE 10 JAAR JAARBERICHT

'De belangrijkste positieve ontwikkelingen in de afgelopen jaren zijn de toegenomen maatschappelijke aandacht, de benoeming van de Kinderombudsman, de meldcode inclusief de kindcheck en de professionalisering van de opvang en hulpverleners, inclusief de politie. Hoewel nog pril biedt de decentralisatie een kans, zo kunnen de wijkteams eerder achter de voordeur komen, en Veilig Thuis, nu nog in ontwikkeling, moet op termijn zorgen voor betere en snellere hulp na signalering. Een belangrijk punt van zorg blijft toch de handelingsverlegenheid en het feit dat signaleerders, zowel privépersonen als professionals, nog te weinig hulp zoeken en elkaar weten te vinden.'

Drs. M. Volp, huisarts en van 2013 tot 2017 Tweede Kamerlid PvdA.

6 Privacy en kindgerichte informatie voor minderjarige slachtoffers

Voor de bescherming van minderjarige slachtoffers in de rechtbank worden in nationale regelgeving ten onrechte geen aanvullende eisen gesteld (*Minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik in het strafproces. Factsheet: één jaar later*, Defence for Children, 2016). Wij pleiten voor het gebruik van een kindnummer in processtukken ter vervanging van persoonsgegevens van het minderjarige slachtoffer én dat de zitting in beginsel (deels) achter gesloten deuren plaatsvindt als het minderjarige slachtoffer aanwezig is.

Toni, 18 jaar

Met name voor minderjarige slachtoffers (van seksueel misbruik) van 12 jaar en ouder ontbreekt het aan informatiemateriaal dat is afgestemd op hun capaciteiten en kennisniveau (*Minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik in het strafproces. Factsheet: één jaar later*, Defence for Children, 2016). Wij bevelen aan dat in regelgeving wordt vastgelegd dat minderjarige slachtoffers op een voor hen begrijpelijke manier worden geïnformeerd over en voorbereid op het strafproces.

7 Caribisch Nederland

De aanpak van huiselijk geweld in Caribisch Nederland wordt door de staatssecretaris van VWS een belangrijke prioriteit genoemd (Kamerbrief *Voortgangsrapportage Geweld in Afhankelijkheidsrelaties*, 4 oktober 2016). In overleg met de Openbare Lichamen op de drie eilanden is op verzoek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geïnventariseerd welke maatregelen nodig zijn ter versterking van de aanpak van huiselijk geweld. Besloten is om eerst de basisvoorzieningen voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling op orde te krijgen. Daarnaast wordt ingezet op preventie en deskundigheidsbevordering en wordt er een apart meldpunt ingericht. Hierover moet nog een bestuurlijk akkoord voor de periode 2017-2020 met de Openbare Lichamen worden afgesloten. Dit zijn belangrijke ontwikkelingen die goed moeten worden gevolgd.

Het VN-Kinderrechtencomité beveelt Nederland aan om de dataverzameling over kindermishandeling te verbeteren en data te verzamelen in alle landen van het Koninkrijk. Wij pleiten voor periodieke dataverzameling in Caribisch Nederland van de prevalentie en aanpak van kindermishandeling.

Kinderrechten & jeugdstrafrecht

Kinderrechtenbeginselen

- De regering streeft naar de totstandkoming van aparte wetten, procedures, autoriteiten en instellingen voor kinderen die verdacht, vervolgd of veroordeeld worden voor het begaan van een strafbaar feit (artikel 40 lid 3 IVRK).
- Het belang van het kind en een pedagogische aanpak staan voorop in de toepassing van het jeugdstrafrecht (artikel 3 en 40 IVRK).
- Vrijheidsbeneming wordt slechts als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur gehanteerd (artikel 37 sub b IVRK).
- Ieder kind dat van zijn of haar vrijheid wordt beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en respect waarbij rekening wordt gehouden met zijn of haar leeftijd (artikel 37 sub c IVRK).
- Het beleid van de regering is er op gericht om zaken van minderjarigen waar dat mogelijk is 'buiten' het strafrecht om af te doen. Alternatieven voor detentie waaronder zorg, onderwijsvoorzieningen en toezicht en begeleiding zijn in ruime mate beschikbaar en toegankelijk (artikel 40 lid 3, sub b en lid 4 IVRK).
- Ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit heeft de garantie dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechtelijke instantie (artikel 40 lid 2 onder b, III IVRK).
- Minderjarigen hebben recht op een volledige eerbiediging van hun privéleven gedurende alle stadia van het strafproces (artikel 16 en artikel 40 lid 2, sub b IVRK).
- Ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit heeft recht op toegang tot juridische of andere passende bijstand in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging (artikel 37 en 40 IVRK).

Indicatoren	2012	2013	2014	2015	2016	Verskil met 2015
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten (unieke acties) ¹	-	43.414	39.627	37.592	33.083	-12%
Totaal aantal in verzekeringstellingen minderjarigen (unieke acties) ¹	-	6.877	6.787	7.450	7.116	-4%
Totaal aantal minderjarigen in justitiële jeugdinrichtingen ²	1.999	1.520	1.270	1.029	1.054	+2%
% minderjarigen in voorlopige hechtenis in justitiële jeugdinrichtingen op peildatum ³	75% (=171)	74% (137)	79% (=85)	76% (106)	76% (108)	0%
Gemiddeld aantal dagen voorlopige hechtenis	40	38	37	29	36	+24%
Totaal aantal minderjarigen met een PIJ-maatregel op peildatum ³	40	30	15	23	22	-4%
Opname 12- en 13-jarigen in een justitiële jeugdinrichting	23	27	18	12	14	+17%
16 en 17 jaar volgens volwassenrecht ⁴	50	56	X	X	45	-
Aantal als minderjarige opgenomen personen in de DNA-databank voor Strafzaken op 31 december ⁵	20.281	22.649	24.283	25.962	27.521	+6%

Bron: ministerie van Veiligheid en Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), tenzij anders vermeld.

Beleidsaanbevelingen

- I Breng tijdens het moderniseringsproces het Wetboek van Strafvordering in lijn met de Guidelines on child-friendly justice van de Raad van Europa en de EU-richtlijn betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure.
- II Schaf het voorbehoud van Nederland af dat stelt dat een minderjarige bij lichte overtredingen geen juridische bijstand krijgt. Zorg dat alle minderjarige verdachten toegang hebben tot een gratis advocaat bij het politieverhoor.
- III Schaf het voorbehoud van Nederland af dat toepassing van het volwassenstrafrecht op 16- en 17-jarigen en omzetting van een PIJ-maatregel in een TBS-maatregel mogelijk maakt.
- IV Verhoog de leeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid.
- V Versterk de rechtspositie van minderjarige verdachten die via het Openbaar Ministerie een strafbeschikking krijgen of vervolgd worden.
- VI Schrap artikel 15 Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen (BJJ) zodat minderjarigen niet langer dan drie dagen in een politiecel kunnen verblijven.
- VII Onderzoek alternatieven voor de in verzekeringstelling van minderjarigen, het verblijf in politiecellen en voor de voorlopige hechtenis in justitiële jeugdinstellingen en investeer in een kindgerichte aanpak tijdens de eerste dagen van het strafproces.
- VIII Investeer verder in de opleiding, kennis en specialisatie over jeugd bij de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie.
- IX Benut het bestaande aanbod van alternatieven voor detentie.
- X Zorg dat de aanpak in justitiële jeugdinstellingen is gericht op resocialisatie en investeer in goede nazorgprogramma's als jongeren weer naar huis kunnen.
- XI Bewaak het recht op privacy van minderjarigen in het strafrecht. Zorg dat 'DNA niet wordt afgenomen, tenzij...'. Zorg tevens dat de justitiële registratie van een minderjarige zedendelinquent niet levenslang zichtbaar blijft.
- XII Geef herstelrecht en mediation in strafzaken een wettelijke basis in het jeugdstrafprocesrecht.
- XIII Draag bij aan het invoeren van een jeugdstrafrechtstelsel met bijbehorende rechtswaarborgen voor minderjarigen in Caribisch Nederland.

Kinderrechten en jeugdstrafrecht

Het aantal minderjarigen dat door de politie wordt verhoord is dit jaar opnieuw afgenomen. Ook draagt de invoering van mediation in (jeugd)strafzaken en het wetsvoorstel voor herstelgerichte afdoening bij aan een verbetering van het jeugdstrafrechtstelsel. De aangenomen motie van de PvdA maakt dat er tijdens de fase van het politieverhoor, de in verzekeringstelling en de voorlopige hechtenis meer aandacht moet komen voor het belang van het kind. Naast deze

positieve ontwikkelingen blijkt ook dat het aantal in verzekeringstellingen van minderjarigen hoog blijft, het gemiddeld aantal dagen dat zij in voorlopige hechtenis verblijven weer stijgt en dat strafrechtelijke gegevens over minderjarigen op steeds grotere schaal worden verzameld en jarenlang bewaard kunnen blijven. Daarnaast kunnen minderjarigen van 16 en 17 jaar nog steeds via het volwassenstrafrecht berecht worden.

1 Jeugdparagraaf Wetboek van Strafvordering en implementatie Europese regelgeving

In de eerste fase van het strafproces verschilt de behandeling van minderjarigen maar nauwelijks van die van volwassenen. De modernisering van het Wetboek van Strafvordering in 2017 biedt een kans om specifiek aandacht te besteden aan minderjarigen en om Europese regelgeving verder te implementeren. Volgens de child-friendly justice richtlijn van de Raad van Europa dienen gerechtelijke procedures beter aan te sluiten bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van kinderen. Volgens de "EU-richtlijn betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure" zijn extra bepalingen nodig voor minderjarige verdachten en slachtoffers.

2 Rechtspositie minderjarige verdachten

De leeftijd waarop kinderen strafrechtelijk vervolgd kunnen worden is per land verschillend. In Europa ligt het gemiddelde op 14 jaar, terwijl in Nederland een kind vanaf 12 jaar strafrechtelijk vervolgd en in een cel opgesloten kan worden. In 2016 verbleven in totaal 14 kinderen van 12 en 13 jaar oud enige tijd in een justitiële jeugdinstelling. Wij bevelen aan om meer rekening te houden met de ontwikkeling van heel jonge verdachten en de leeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid te verhogen.

Vanaf 1 maart 2017 hebben minderjarigen een wettelijk recht op een advocaat én een vertrouwenspersoon voor en tijdens het politieverhoor. Er zijn echter uitzonderingen.

Niet aangehouden verdachten, twaalfminners en minderjarigen die 's avonds naar huis zijn gestuurd en zich de volgende dag weer moeten melden hebben geen toegang tot een piketadvocaat bij het politieverhoor. Van hen wordt verwacht dat ze zelf een advocaat regelen. Wij bevelen aan om alle minderjarige verdachten toegang te geven tot een gratis advocaat en om het voorbehoud op het VN-Kinderrechtenverdrag in te trekken dat stelt dat minderjarigen bij lichte overtredingen geen juridische bijstand kunnen krijgen.

1 Bron: BVI = database van de politie.

Unieke acties: iedere actie wordt uniek geteld. Als een minderjarige twee keer is verhoord, wordt deze twee keer geteld.

2 Aantal minderjarigen dat aanwezig was in een justitiële jeugdinstelling op 1 januari plus het aantal minderjarigen dat in de loop van het jaar in een justitiële jeugdinstelling is geplaatst.

3 Op 1 januari van het daarop volgende jaar. Bijvoorbeeld het cijfer uit 2016 is vastgesteld op 1 januari 2017.

4 RACMIN, informatiesysteem Parket Generaal van het Openbaar Ministerie.

5 Nederlandse DNA-databank voor Straffzaken, Nederlands Forensisch Instituut.

Kinderen en jongeren

Hoe moet de ruimte eruit zien voor minderjarigen die op het politiebureau moeten overnachten? Zou je een betere plek weten dan een politiecel?

- Zorg ervoor dat er speciale ruimtes voor minderjarigen zijn, waar geen volwassen gevangenen zijn.
- De politiecel moet als een huis worden ingericht, je moet je er thuis voelen. Een plek die niet op een gevangenis lijkt met comfort, een gewone ruimte, een goed bed en lekkere deken, maar ook tekenen schrijfspullen, spelletjes, boeken. Het hoeft ook geen 3-sterren hotel te zijn, maar huiselijker is minder traumatisch voor kinderen.
- Politieagenten zouden minderjarigen beter in gewone kleding kunnen interviewen omdat dit minder bedreigend is. Tijdens het verhoor is aandacht nodig voor het verhaal achter de daad, de politie kan eventueel naar hulp verwijzen.
- Iemand moet bij de jongere blijven en gewoon met hem/haar praten.
- Het is heel belangrijk dat minderjarigen de mogelijkheid krijgen om hun ouders te bellen.
- De ouders moeten naar het politiebureau komen om uitgelegd te krijgen wat hun kind heeft gedaan. Daarna kan er een gezamenlijk gesprek plaatsvinden en kunnen ze afspraken maken.
- Er moet een advocaat zijn voor elke nacht zodat kinderen niet in een politiecel hoeven te verblijven.
- Huisarrest en met een enkelbandje naar huis is een betere oplossing. Dan kan de politie de jongere volgen. Wel moeten er dan goede afspraken gemaakt kunnen worden met de ouders.

In 2016 deed het Openbaar Ministerie rond de 17.000 zaken van minderjarigen af. Deze werden geseponneerd, er werd een transactie aangeboden of een strafbeschikking opgelegd via de officier van justitie. Dit laatste houdt in dat de minderjarige schuld bekent en akkoord gaat met een boete of taakstraf. Anders dan een rechter is een officier van justitie belast met opsporing en vervolging en daarmee niet onafhankelijk. Belangrijk is dat de rechtswaarborgen voor minderjarigen in de wet nader worden gespecificeerd en in de praktijk beter worden nageleefd. Dat betekent dat minderjarigen en ouders beter worden geïnformeerd over de gevolgen van een strafbeschikking, ze toegang hebben tot een advocaat en weten hoe zij een beslissing van de officier van justitie alsnog bij de rechter kunnen aankaarten.

3 Politieverhoor, inverzekeringstelling en verblijf in een politiecel

In 2016 werden minderjarige verdachten in totaal 33.083 keer door de politie verhoord en 7.116 keer in verzekering gesteld. De laatste vijf jaar is het aantal politieverhoren flink gedaald, maar zijn de inverzekeringstellingen bijna gelijk gebleven. Onbekend is of beschikbare alternatieven zoals huisarrest of bijzondere voorwaarden tijdens de inverzekeringstelling worden toegepast. Daarbij komt het voor dat minderjarigen 's nachts in verzekering worden gesteld als de piketcentrale dicht is. Dit leidt ertoe dat zij in afwachting van hun advocaat een nacht in de politiecel verblijven.

Op 17 maart 2016 is in de Tweede Kamer een motie van de PvdA aangenomen waarin staat dat tijdens de fase van het politieverhoor, de inverzekeringstelling en de voorlopige hechtenis naast het belang van opsporing en vervolging ook het belang van het kind in het oog moet worden gehouden. We vragen het nieuwe kabinet deze motie zo snel mogelijk uit te voeren.

4 Alternatieven voor voorlopige hechtenis en detentie

In het kader van de UN-Global Study on children deprived of liberty onder leiding van Manfred Nowak wordt de situatie van kinderen in gesloten instellingen wereldwijd onderzocht. Ondanks enkele positieve ontwikkelingen in Nederland kan er nog veel verbeterd worden. Driekwart van de minderjarigen in een justitiële jeugdinrichting zit in voorlopige hechtenis en is nog niet berecht. De recidivecijfers na het verblijf in een justitiële jeugdinrichting zijn nog steeds hoog. Het aanbod van alternatieven voor vrijheidsbeneming, zoals forensische pleegzorg, gedragsinterventies, herstelrecht en nachtdetentie kan beter benut en verder uitgebreid worden.

De proeftuinen Kleinschalige Voorzieningen die vanuit het ministerie zijn gestart in het kader van de Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd zijn een positieve ontwikkeling. Hier staan maatwerk en een pedagogische aanpak voorop, kunnen jongeren verder met school of een baan en is er nauw contact met ouders en hun netwerk. Het is van belang dat deze werkwijze in het jeugdstrafrecht verder vorm krijgt, waarbij de ontwikkeling en resocialisatie van minderjarigen naast het bieden van perspectief en nazorg prioriteit krijgt.

QUOTE 10 JAAR JAARBERICHT

'Mijn kinderrechtendroom is dat we de voorlopige hechtenis praktijken aanzien van kinderen in Nederland drastisch gaan hervormen.'

Prof. mr. T. Liefwaard, hoogleraar kinderrechten Universiteit Leiden en UNICEF leerstoel kinderrechten.

5 Toepassing volwassenstrafrecht op 16- en 17-jarigen

In 2016 werden 45 minderjarigen via het volwassenstrafrecht berecht. Ook is het nog steeds mogelijk om, wanneer een minderjarige 18 jaar wordt, de pijlmaatregel uit het jeugdstrafrecht om te zetten naar een TBS-maatregel voor volwassenen. Het VN-Kinderrechtencomité heeft Nederland herhaaldelijk gevraagd het voorbehoud bij het VN-Kinderrechtenverdrag in te trekken dat mogelijk maakt dat minderjarigen via het volwassenstrafrecht berecht worden.

6 Privacy

Strafrechtelijke gegevens over minderjarigen worden op steeds grotere schaal verzameld en kunnen jarenlang worden bewaard. In 2016 werden 1.559 nieuwe DNA-profielen van minderjarigen opgenomen in de DNA-databank voor Strafzaken. In totaal staan er 27.521 mensen in de databank die minderjarig waren toen ze veroordeeld werden voor een strafbaar feit. Van hen waren er op 31 december 2016 nog steeds 3.117 minderjarig. Het VN-Kinderrechtencomité beveelt aan om te stoppen met het opnemen van DNA-profielen van minderjarigen in de DNA-databank. De justitiële gegevens over een zedendelict blijven levenslang bewaard. Ook in zaken van minderjarige daders. In veel gevallen leidt de registratie van een zedendelict in de justitiële documentatie tot problemen bij de afgifte van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Ook wordt het in 2018 mogelijk om in uitzonderlijke gevallen een VOG op basis van politiegegevens af te wijzen. Voor jonge verdachten en veroordeelden is het belangrijk dat zij na een veroordeling voor een strafbaar feit een tweede kans krijgen en hun leven kunnen oppakken. Gegevens over jeugddelicten zouden alleen bij hoge uitzondering en voor een bepaalde periode verzameld en bewaard moeten worden zodat een jeugddelict jongeren niet levenslang in de weg staat bij het vinden van stage of werk. Het VN-Kinderrechtencomité roept op om de strafrechtelijke gegevens van minderjarigen te verwijderen na de beëindiging van de straf.

Joud, 16 jaar

7 Herstelrecht en mediation in strafzaken van jongeren

Ieder kind verdient een tweede kans en moet kunnen leren van fouten, verantwoordelijkheid leren nemen en leren praten over het delict en herstel. In Nederland kan veel meer resultaat geboekt worden met herstelrecht en mediation in jeugdstrafzaken. Een wettelijke basis, zoals voorgesteld in het op 21 februari 2017 ingediende wetsvoorstel voor herstelgerichte afdoening, is hard nodig voor de ontwikkeling naar een meer op herstel georiënteerd jeugdstraf(proces)recht.

8 Caribisch Nederland

Het wetboek van strafrecht in Caribisch Nederland kent een aantal bepalingen voor minderjarigen. Deze bepalingen maken het mogelijk om minderjarigen een geldboete of de maatregel terbeschikkingstelling aan de regering (TBR) op te leggen. De Voogdijraad heeft in 2014 in overleg met het Openbaar Ministerie de '3 Modellen Interventie Jeugd' ontwikkeld: HALT, OM-afdoening en dagvaarding door de rechter. Uit cijfers van 2016 blijkt dat er op Bonaire en St. Eustatius 92 jeugdzaken zijn behandeld. In Caribisch Nederland is er geen apart jeugdstrafrechtstelsel. Het is belangrijk dat ook daar een jeugdstrafrechtstelsel komt met de bijbehorende rechtswaarborgen voor minderjarigen.

Jasper

- 1** Wie ben je? Met wie woon je? Wat zijn je hobby's? Wie zijn je beste vrienden en vriendinnen? Heb je huisdieren?

Ik ben Jasper en ik woon met mijn vader Ronald, moeder Helma en zus Alisha in een huis. We hebben twee katten. Timo, die is drie jaar oud en Simba van 19 jaar.

Mijn hobby is bowlen. Ik train één keer per week en heb af en toe ook een toernooi. Ik heb laatst een beker gewonnen.

Luuk is mijn beste vriend. Hij zit in mijn klas en is heel aardig. Vroeger zat hij al op zwemles bij mijn zus. Maar in groep 4 kwam hij in mijn klas en werden we al snel vrienden.

- 2** Vind je school leuk? Wat zijn je leukste vakken op school?

School is soms wel saai, maar het is ook wel gezellig. De leukste vakken vind ik gym en rekenen. Daar ben ik ook goed in. Taal enzo vind ik niet zo leuk.

- 3** Wat is je belangrijkste bezit? Dat ik een goede plek heb om te leven. Dat is belangrijk.

- 4** Wie zou je een dag willen zijn?

De rijkste man van de wereld. Dan kun je gewoon kopen wat je wilt. Maar ik zou niet direct weten wat ik dan zou kopen.

- 5** Wat wil je later worden? Krijg je daarvoor alle kansen en mogelijkheden?

Ik zou het niet weten. Dat vind ik nog lastig. Ik zit in groep 7. Ik heb wel zin om naar de middelbare school te gaan. Ik denk dat ik wel bijna alles zou kunnen worden wat ik wil. Alleen geen astronaut ofzo, maar dat wil ik ook niet worden.

6 Waar word je blij van?

Van leuke dingen doen. Bowlen en met mijn vrienden spelen, voetbal enzo.

7 Weet je wat kinderrechten zijn? Wat vind jij een belangrijk recht voor een kind?

Ik weet wel een beetje wat kinderrechten zijn. Het zijn gewoon alle dingen die een kind nodig heeft.

Ik vind het heel belangrijk dat kinderen niet worden gepest. Dat gebeurt nu niet in mijn klas, maar ik heb er wel over gehoord.

8 Vind je dat het goed gaat met kinderrechten in Nederland? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Ken je voorbeelden (bijvoorbeeld van kinderen in je omgeving) die het lastiger hebben dan anderen?

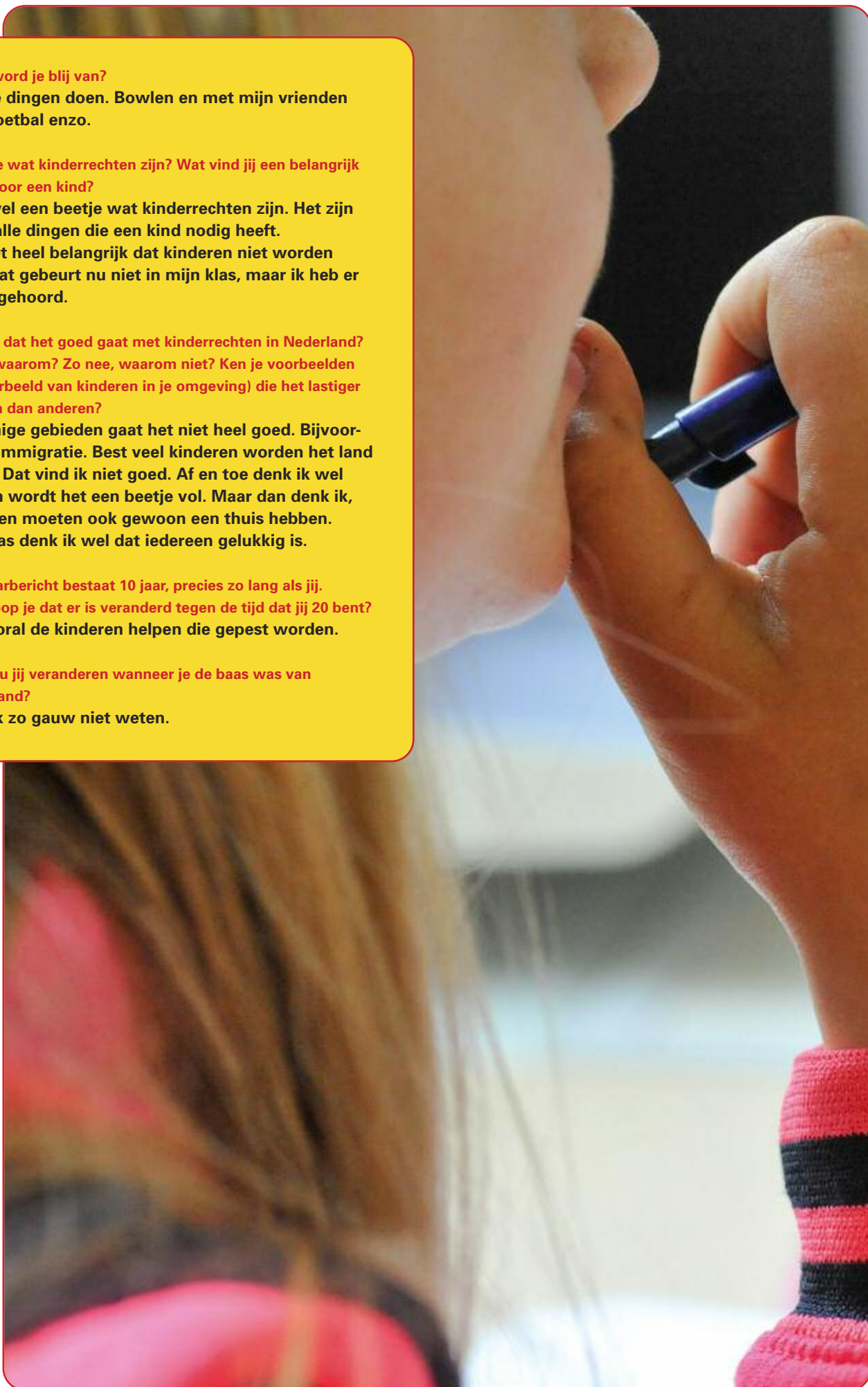
Op sommige gebieden gaat het niet heel goed. Bijvoorbeeld bij immigratie. Best veel kinderen worden het land uit gezet. Dat vind ik niet goed. Af en toe denk ik wel misschien wordt het een beetje vol. Maar dan denk ik, de kinderen moeten ook gewoon een thuis hebben. In mijn klas denk ik wel dat iedereen gelukkig is.

9 Het Jaarbericht bestaat 10 jaar, precies zo lang als jij. Wat hoop je dat er is veranderd tegen de tijd dat jij 20 bent?

Ik zou vooral de kinderen helpen die gepest worden.

10 Wat zou jij veranderen wanneer je de baas was van Nederland?

Dat zou ik zo gauw niet weten.

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Samenvatting

Artikel 1 Definitie van het kind
Ieder mens jonger dan achttien jaar is een kind.

Artikel 2 Non-discriminatie
Alle rechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen. De overheid neemt maatregelen om alle rechten te realiseren en moet ervoor zorgen dat elk kind wordt beschermd tegen discriminatie.

Artikel 3 Belang van het kind
Het belang van het kind moet voorop staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan. De overheid moet het welzijn van alle kinderen bevorderen en houdt toezicht op alle voorzieningen voor de zorg en bescherming van kinderen.

Artikel 4 Realiseren van kinderrechten
De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van kinderen te realiseren en moet via internationale samenwerking armere landen hierbij steunen.

Artikel 5 Rol van de ouders
De overheid moet de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van ouders en voogden respecteren. De ouders en voogden moeten het kind (bege)leiden in de uitoefening van zijn of haar rechten op een manier die past bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind.

Artikel 6 Recht op leven en ontwikkeling
Ieder kind heeft het recht op leven. De overheid waarborgt zoveel mogelijk het overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7 Naam en nationaliteit
Het kind heeft bij de geboorte recht op een naam en een nationaliteit en om geregistreerd te worden. Het kind heeft het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden.

Artikel 8 Identiteit
Het kind heeft het recht om zijn of haar identiteit te behouden, zoals nationaliteit, naam en familiebanden. De overheid steunt het kind om zijn of haar identiteit te herstellen als die ontnomen is.

Artikel 9 Scheiding kind en ouders
Het kind heeft het recht om bij de ouders te leven en op omgang met beide ouders als het kind van een of beide ouders gescheiden is, tenzij dit niet in zijn of haar belang is. In procedures hierover moet naar de mening van kinderen en ouders worden geluisterd.

Artikel 10 Gezinshereniging
Ieder kind heeft recht om herenigd te worden met zijn of haar ouder(s) als het kind en de ouder(s) niet in hetzelfde land wonen. Aanvragen hiervoor moet de overheid met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandelen. Het kind dat in een ander land dan zijn of haar ouder(s) verblijft, heeft recht op rechtstreeks en regelmatig contact met die ouder(s).

Artikel 11 Kinderontvoering
Het kind heeft recht op bescherming tegen kinderonvoering naar het buitenland door een ouder. De overheid neemt ook maatregelen om ervoor te zorgen dat het kind kan terugkeren vanuit het buitenland als het ontvoerd is.

Artikel 12 Participatie en hoorrecht
Het kind heeft het recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. De overheid zorgt ervoor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar hem of haar wordt geluisterd. Dit geldt ook voor gerechtelijke en bestuurlijke procedures.

Artikel 13 **Vrijheid van meningsuiting**

Het kind heeft recht op vrijheid van meningsuiting, dit omvat ook de vrijheid inlichtingen en denkbeelden te verzamelen, te ontvangen en te verspreiden. Daarbij moet rekening gehouden worden met de rechten van anderen.

Artikel 14 **Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst**

Het kind heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en de vrijheid deze te uiten. De overheid respecteert de rechten en plichten van ouders en voogden om het kind te (bege)leiden bij de uitoefening van dit recht op een manier die past bij zijn of haar leeftijd en ontwikkeling.

Artikel 15 **Vrijheid van vereniging**

Het kind heeft het recht om met anderen vreedzaam samen te komen, lid te zijn of te worden van een vereniging en een vereniging op te richten.

Artikel 16 **Privacy**

Ieder kind heeft recht op privacy. De overheid beschermt het kind tegen inmenging in zijn of haar privé- en gezinsleven, huis of post en respecteert zijn of haar eer en goede naam.

Artikel 17 **Recht op informatie**

Het kind heeft recht op toegang tot informatie en materialen van verschillende bronnen en in het bijzonder op informatie en materialen die zijn of haar welzijn en gezondheid bevorderen. De overheid stimuleert de productie en verspreiding hiervan en zorgt ervoor dat het kind beschermd wordt tegen informatie die schadelijk is.

Artikel 18 **Verantwoordelijkheden van ouders**

Beide ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Het belang van het kind staat hierbij voorop. De overheid respecteert de eerste verantwoordelijkheid van ouders en voogden, geeft hen ondersteuning en creëert voorzieningen voor de zorg van kinderen, ook voor kinderopvang als de ouders werken.

Artikel 19 **Bescherming tegen kindermishandeling**

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

Artikel 20 **Kinderen zonder ouderlijke zorg**

Een kind dat tijdelijk of blijvend niet in het eigen gezin kan opgroeien heeft recht op bijzondere bescherming. De overheid zorgt voor alternatieve opvang, zoals een pleeggezin of indien nodig een kindertehuis.

Artikel 21 **Adoptie**

Het belang van het kind moet voorop staan bij adoptie. Als er voor het kind geen oplossing mogelijk is in het eigen land, is internationale adoptie toegestaan. De overheid houdt toezicht op de adoptieprocedures en bestrijdt commerciële praktijken.

Artikel 22 **Vluchtelingen**

Een kind dat asiel zoekt of erkend is als vluchteling, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand ongeacht of hij of zij alleenstaand of bij zijn ouders is. De overheid moet proberen de ouders of andere familieleden van alleenstaande gevluchte kinderen op te sporen. Als dat niet lukt, heeft het kind recht op dezelfde bescherming als elk ander kind zonder ouderlijke zorg.

Artikel 23 **Kinderen met een handicap**

Een kind dat geestelijk of lichamelijk gehandicapt is, heeft recht op bijzondere zorg. De overheid waarborgt het recht van het gehandicapte kind op een waardig en zo zelfstandig mogelijk leven waarbij het kind actief kan deelnemen aan de maatschappij en zorgt voor bijstand om de toegang tot onder meer onderwijs, recreatie en gezondheidszorg te verzekeren.

Artikel 24 **Gezondheidszorg**

Het kind heeft recht op de best mogelijke gezondheid en op gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid waarborgt dat geen enkel kind de toegang tot deze voorzieningen wordt onthouden. Extra aandacht is er voor de vermindering van baby- en kindersterfte, eerstelijnsgezondheidszorg, voldoende voedsel en schoon drinkwater, zorg voor moeders voor en na de bevalling en voor voorlichting over gezondheid, voeding, borstvoeding en hygiëne. De overheid zorgt ervoor dat traditionele gewoontes die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft.

Artikel 25 **Uithuisplaatsing**

Een kind dat uit huis is geplaatst voor zorg, bescherming of behandeling van zijn of haar geestelijke of lichamelijke gezondheid, heeft recht op een regelmatige evaluatie van zijn of haar behandeling en of de uithuisplaatsing nog nodig is.

Artikel 26 **Sociale zekerheid**

Ieder kind heeft recht op voorzieningen voor sociale zekerheid.

Voorbehoud: Nederland geeft kinderen geen eigen aanspraak op sociale zekerheid maar regelt dit via de ouders.

Artikel 27 **Levensstandaard**

Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die voldoende is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de levensomstandigheden van het kind maar de overheid moet hen hierbij helpen met bijstand en ondersteuning zodat het kind op z'n minst voldoende eten en kleding en adequate huisvesting heeft.

Artikel 28 **Onderwijs**

Het kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is voor ieder kind gratis en verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet- en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De handhaving van de discipline op school moet de menselijke waardigheid en kinderrechten respecteren. Internationale samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.

Artikel 29 **Onderwijsdoelstellingen**

Het kind heeft recht op onderwijs dat is gericht op: de ontplooiing van het kind; respect voor mensenrechten en voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land en van andere landen; vrede en verdraagzaamheid; gelijkheid tussen geslachten; vriendschap tussen alle volken en groepen en eerbied voor het milieu. Iedereen is vrij om een school naar eigen inzicht op te richten met inachtneming van deze beginselen en de door de overheid vastgestelde minimumnormen voor alle scholen.

Artikel 30 **Kinderen uit minderheidsgroepen**

Een kind uit een etnische, religieuze of linguïstische minderheidsgroep heeft het recht om zijn of haar eigen cultuur te beleven, godsdienst te belijden of taal te gebruiken.

Artikel 31 **Recreatie**

Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en op recreatie, en om deel te nemen aan kunst en cultuur. De overheid zorgt ervoor dat ieder kind gelijke kansen heeft om dit recht te realiseren en bevordert recreatieve, artistieke en culturele voorzieningen voor kinderen.

Artikel 32 **Bescherming tegen kinderarbeid**

Het kind heeft recht op bescherming tegen economische uitbuiting en tegen werk dat gevaarlijk en schadelijk is voor zijn of haar gezondheid en ontwikkeling of de opvoeding hindert. De overheid moet een minimumleeftijd voor arbeid en aangepaste werktijden en arbeidsvoorwaarden vaststellen.

Artikel 33 **Bescherming tegen drugs**

Het kind heeft recht op bescherming tegen drugsgebruik. De overheid moet maatregelen nemen zodat kinderen niet ingezet worden bij het maken of in de handel van drugs.

Artikel 34 **Seksueel misbruik**

Het kind heeft recht op bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. De overheid moet maatregelen nemen om kinderprostitutie en kinderpornografie te voorkomen.

Artikel 35 Handel in kinderen

Het kind heeft recht op bescherming tegen ontvoering en mensenhandel. De overheid onderneemt actie om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.

Artikel 36 Andere vormen van uitbuiting

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle andere vormen van uitbuiting die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37 Kinderen in detentie

Marteling en andere vormen van wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing van het kind zijn verboden. Kinderen mogen niet veroordeeld worden tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk. Als een kind wordt opgesloten, moet de rechter zo snel mogelijk beslissen of dat mag. Het kind heeft daarbij recht op juridische steun. Kinderen mogen niet samen met volwassenen opgesloten worden. Alle kinderen in detentie hebben recht op een menswaardige behandeling en op contact met hun familie.

Voorbehoud: in Nederland kan op kinderen vanaf zestien jaar het volwassenenstrafrecht worden toegepast.

Artikel 38 Kinderen in oorlogssituaties

Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.

Artikel 39 Bijzondere zorg voor slachtoffers

Een kind dat slachtoffer is van oorlogsgeweld of van uitbuiting, misbruik, foltering of een andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing heeft recht op bijzondere zorg – in een omgeving die goed is voor het zelfrespect, de gezondheid en de waardigheid van het kind – om te herstellen en te herintegreren in de samenleving.

Artikel 40 Jeugdstrafrecht

Ieder kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor een strafbaar feit heeft recht op een pedagogische behandeling die geen afbreuk doet aan de eigenwaarde en de menselijke waardigheid van het kind, die rekening houdt met de leeftijd van het kind en die de herintegratie en de opbouwende rol van het kind in de samenleving bevordert. Ieder kind heeft recht op een eerlijk proces en op juridische bijstand. De overheid houdt kinderen zoveel mogelijk buiten strafrechtelijke procedures.

Voorbehoud: in Nederland krijgt een kind bij lichte overtredingen soms geen juridische bijstand.

Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Artikel 1 **Verbod op de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie**

De verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie is verboden.

Artikel 2 **Toepassingsgebied**

- Verkoop van kinderen is iedere handeling of transactie waarbij een kind wordt overgedragen door een persoon of groep personen aan een andere persoon of groep personen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderprostitutie is het gebruik van een kind bij seksuele handelingen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderpornografie is elke afbeelding, op welke wijze dan ook, van een kind dat betrokken is bij, werkelijke of gesimuleerde, expliciete seksuele gedragingen of elke afbeelding van het geslachtsorgaan van een kind voor primair seksuele doeleinden.

Artikel 3 **Definitie van de verkoop van kinderen**

De overheid zorgt er voor dat verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie strafbaar is en dat personen of rechtspersonen die zich daar schuldig aan maken strafrechtelijk vervolgd worden. De overheid zorgt voor waarborgen in adoptieprocedures.

Artikel 4 **Rechtsmacht**

De overheid regelt de rechtsmacht als de strafbare feiten gepleegd worden in Nederland of als de vermoedelijke dader Nederlander is, in Nederland woont of als het slachtoffer Nederlands is.

Artikel 5 **Uitleveringsdelicten**

Een land kan een ander land verzoeken tot uitlevering van een persoon die verdacht wordt van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie. Dit kan op grond van een uitleveringsverdrag tussen beide landen, maar ook op basis van dit Facultatief Protocol.

Artikel 6 **Bijstand verlenen en wederzijdse rechtshulp**

Landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol ondersteunen elkaar zo veel mogelijk bij onderzoek naar de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, de straf- en uitleveringsprocedure en het verzamelen van bewijsmateriaal.

Artikel 7 **Beslaglegging**

De overheid zorgt voor maatregelen om beslag te kunnen leggen op documenten, en andere hulpmiddelen die gebruikt worden bij de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie en op de opbrengsten hiervan. De overheid zorgt ook voor maatregelen om panden die gebruikt zijn voor het plegen van deze strafbare feiten tijdelijk of definitief te sluiten.

Artikel 8 **Bescherming van de rechten en belangen van het slachtoffer in de strafrechtelijke procedure**

lid 1 **Passende maatregelen ter bescherming van minderjarige slachtoffers**

De overheid dient de rechten en belangen van kinderen die het slachtoffer zijn van verkoop, prostitutie en/of pornografie te beschermen door:

- de kwetsbaarheid en speciale behoeften van minderjarige slachtoffers en getuigen te erkennen;
- te zorgen voor speciale procedures voor minderjarige slachtoffers;
- minderjarige slachtoffers te informeren over hun rechten en hun rol in de strafrechtelijke procedure;
- in overeenstemming met de procesregels in het nationale recht, rekening te houden met de opvattingen, behoeften, zorgen en belangen van minderjarige slachtoffers;

- ondersteuning te bieden aan minderjarige slachtoffers gedurende de gehele strafrechtelijke procedure;
- de identiteit en persoonlijke levenssfeer van minderjarige slachtoffers te beschermen;
- te zorgen voor bescherming van minderjarige slachtoffers en hun familie tegen intimidatie en represailles;
- te voorkomen dat de uitvoering van rechterlijke uitspraken over toekenning van schadeloosstelling onnodige vertraging oploopt.

lid 2 Leeftijd slachtoffer

Onzekerheid over de leeftijd van het slachtoffer mag geen beletsel vormen voor het instellen van een (strafrechtelijk) onderzoek.

lid 3 Belang van het kind

In de strafrechtelijke procedure vormen de belangen van het minderjarige slachtoffer de eerste overweging.

lid 4 Deskundigheid beroepskrachten

De overheid zorgt dat personen die werken met minderjarige slachtoffers passende scholing krijgen op het gebied van recht en psychologie.

lid 5 Bescherming van bij de hulpverlening betrokken personen en organisaties

De overheid zorgt, waar nodig, voor de bescherming van de veiligheid en integriteit van personen of organisaties die betrokken zijn bij de preventie, bescherming van en/of hulpverlening aan slachtoffers.

lid 6 Eerlijk en onpartijdig proces

Geen enkele bepaling in dit artikel wordt zodanig uitgelegd dat deze schadelijk of onverenigbaar is met de rechten van de verdachte op een eerlijk en onpartijdig proces.

Artikel 9 Preventie, opvang en hulpverlening

lid 1 Preventie

De overheid zorgt voor maatregelen en programma's ter preventie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie.

lid 2 Publieksvoorlichting

De overheid informeert de samenleving over preventieve maatregelen en over de schadelijke gevolgen van verkoop van kinderen, prostitutie en kinderpornografie voor minderjarigen. In de publieksvoorlichting en het onderwijs hierover worden minderjarigen en minderjarige slachtoffers betrokken.

lid 3 Herstel en reïntegratie van minderjarige slachtoffers

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers alle passende ondersteuning krijgen, waaronder ondersteuning bij volledige reïntegratie in de samenleving en lichamelijk en psychisch herstel.

lid 4 Schadeloosstelling

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers toegang hebben tot schadeloosstellingsprocedures.

lid 5 Verbod op promotie verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

De overheid zorgt voor een verbod op het vervaardigen en verspreiden van materiaal ter promotie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Artikel 10 Internationale samenwerking

Alle landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol werken samen om de verkoop van kinderen, kinderprostitutie, kinderpornografie en kinderseksuïerisme te voorkomen, op te sporen, te onderzoeken, te vervolgen en te bestraffen, een multisectorale en gecoördineerde aanpak te bevorderen en minderjarige slachtoffers bij te staan bij hun herstel en reïntegratie. De landen werken ook intensief samen en ondersteunen elkaar om de oorzaken van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, zoals armoede en onderontwikkeling aan te pakken.

Het Jaarbericht Kinderrechten 2017 is een gezamenlijke uitgave van UNICEF Nederland en Defence for Children.

© juni 2017

Teksten

Analyse: mr. Esther Polhuijs en mr. drs. Jantine Walst

Migratie: mr. Martine Goeman

Jeugdhulp: mr. Pien Klieverik

Uitbuiting: drs. Lara de Witte en drs. Celine Verheijen

Kindermishandeling: mr. drs. Ytje Hokwerda

Jeugdstrafrecht: mr. Maartje Berger

Eindredactie en coördinatie: mr. drs. Jantine Walst en mr. Esther Polhuijs

Verder werkten mee:

23 jongeren in de leeftijd van 14 tot 19 jaar (9 jongeren van het UNICEF-jongerenpanel en 14 leerlingen van de Ithaka Internationale Schakelklassen (ISK) in Utrecht).

Met speciale dank aan Bahar Cirakoglu en Sow-Yen Sanchez van de ECPAT Youth Groep.

Foto's

Cover Defence for Children/H. Moolenaar; p. 2-3 Shutterstock; p. 4 UNICEF NL/G. Schoonewille; p. 6-7, 9 Shutterstock; p. 10 Defence for Children/H. Moolenaar; p. 11 Shutterstock; p. 12,13, 14, 15 UNICEF NL/G. Schoonewille; p. 17, 21 Defence for Children/H. Moolenaar; p. 22 UNICEF NL/G. Schoonewille; p. 26 UNICEF NL/G. Schoonewille; p. 27, 31, 35, 39 Defence for Children/H. Moolenaar; p. 41 Defence for Children/H. Moolenaar.

De kinderen op de foto's zijn niet de kinderen waar in de tekst over wordt geschreven.

Vormgeving

Studio Tint

Druk

Printgarden

Oplage

1.000

Gratis exemplaren zijn te downloaden van:

www.defenceforchildren.nl en www.unicef.nl

UNICEF Nederland

Postbus 95375

2509 CJ Den Haag

www.unicef.nl

Defence for Children

Postbus 11103

2301 EC Leiden

www.defenceforchildren.nl

www.kinderrechten.nl

